

UTJECAJ REVALORIZACIJE DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE NA IZGLED FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA

Tadin, Tea

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:171899>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

DIPLOMSKI RAD

**UTJECAJ REVALORIZACIJE DUGOTRAJNE
MATERIJALNE IMOVINE NA IZGLED
FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA**

Mentor:

prof. dr. sc. Branka Ramljak

Student:

Tea Tadin, univ. bacc. oec.

Split, siječanj 2016.

Sadržaj

1. Uvod	4
1.1. Problem istraživanja	4
1.2. Predmet istraživanja	5
1.3. Istraživačke hipoteze	5
1.4. Ciljevi istraživanja	6
1.5. Metode istraživanja	6
1.6. Doprinos istraživanja	7
1.7. Sadržaj diplomskog rada	7
2. Revalorizacija dugotrajne materijalne imovine	9
2.1. Dugotrajna materijalna imovina i mjerenje fer vrijednosti	9
2.1.1. Pravni i računovodstveni aspekti.....	11
2.1.2. Porezno motrište revalorizacije	17
2.2. Primjena metoda revalorizacije za naknadno mjerenje fer vrijednosti dugotrajne materijalne imovine	19
2.2.1. Primjena metode troška na naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine.....	19
2.2.2. Primjena metode revalorizacije na naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine	24
2.2.3. Modeli priznavanja revalorizacijskih dobitaka i gubitaka	28
2.2.4. Odgođena porezna obveza	29
3. Utjecaj metode revalorizacije dugotrajne materijalne imovine na financijske izvještaje	31
3.1. Analiza pozicija u financijskim izvještajima	31
3.2. Analiza financijskih izvještaja	35
4. Revalorizacija kao dio kreativnog računovodstva	39
4.1. Potencijalni faktori utjecaja na odluku o metodi vrednovanja	40
4.2. Usporedba s praksom procjene imovine u Europskoj Uniji	42
5. Empirijsko istraživanje na uzorku hrvatskih poduzeća	44
5.1. Definiranje uzorka	44
5.1.1. Analiza odnosa pozicija u financijskim izvještajima	45
5.1.2. Analiza mjera solventnosti	64
5.2. Analiza rezultata istraživanja	67
5.2.1. Problemi u provođenju analize.....	67
5.2.2. Analiza financijskih izvještaja	68

5.2.3. Analiza mjera solventnosti	71
6. Zaključak	73
Literatura	75
Popis tablica	77
Sažetak.....	78
Summary	78

1.Uvod

1.1.Problem istraživanja

Financijski izvještaji nastoje osigurati kvalitetne i realne informacije subjekta za donošenje različitih odluka, kako internih tako i eksternih korisnika. Menadžment ima jake motive za stvaranje što povoljnije slike o izvještajnom subjektu. Razlozi zbog kojih menadžment nastoji prikazati dobro i stabilno poslovanje najčešće su: privlačenje investitora, povećanje ili održavanje cijene dionica, povećanje tržišne vrijednosti tvrtke.

Revalorizacija je svakako jedna od metoda s kojom se može "iskriviti" slika financijskih izvještaja, samim tim što to nije obvezujući model odnosno subjekt može ali ne mora odabrati isti te mu se ostavlja izbor.

Nakon početnog priznavanja, nekretnine, postrojenja i opremu moguće je vrednovati metodom troška ili metodom revalorizacije. Međunarodni standardni financijskoga izvještavanja i Međunarodni računovodstveni standardi pružaju poduzećima mogućnost izbora između metode vrednovanja zasnovane na fer vrijednosti i metode povijesnog troška za naknadno vrednovanje dugotrajne nefinancijske imovine. Za neke vrste financijske imovine, revalorizacija je obvezujuća, a za neke, primjerice za neku dugotrajnu materijalnu imovinu, predstavlja dopušteni postupak kojeg tvrtke mogu ali i ne moraju poduzeti, ovisno o računovodstvenoj politici za koju su se odlučili i koja se primjenjuje dosljedno, u dužem razdoblju. Učestalost revaloriziranja ovisi o dinamičnosti tržišta i promjeni cijena, što je u svezi s podacima u bilanci. Primjenom modela revalorizacije dugotrajne materijalne imovine, koji je dopušten ali ne i obvezan prema postojećim računovodstvenim standardima, može se doći do značajnih razlika u stavkama financijskih izvještaja i iskazanim poslovnim rezultatima, a time i do značajnih razlika prilikom iskazivanja pokazatelja uspješnosti tvrtki.

U ovom kontekstu spomenut ćemo i kreativno računovodstvo. Kreativno računovodstvo je transformacija računovodstvenih prikaza od onog što je stvarno u ono što financijski subjekt želi prikazati koristeći postojeća pravila ili ignorirajući neka od njih. Pozitivna strana kreativnog računovodstva je korištenje fleksibilnosti unutar regulatornih okvira s ciljem istinitog i fer prikazivanja o izvještajnom subjektu. Praktičnom primjenom kreativnog računovodstva u rukama neodgovornih menadžera može se na manipulativan način utjecati na iskazivanje financijskih izvještaja te prikazati određene stavke, u ovom slučaju dugotrajnu

materijalnu imovinu, na neispravan način da bi se dale povoljnije ili čak lažne slike izvještajnog subjekta. Problem ovog istraživačkog rada predstavlja pitanje revalorizacije dugotrajne materijalne imovine i njezin utjecaj na financijske izvještaje.

1.2. Predmet istraživanja

Revalorizacija se u hrvatskoj računovodstvenoj praksi primjenjuje više od dva desetljeća. Veliki broj tvrtki je proveo revalorizaciju te će predmet ovog istraživanja biti tvrtke koje su provele revalorizaciju koja je značajno utjecala na financijske izvještaje istih. Analizirat će se kako revalorizacija utječe na strukturu financijskih izvještaja i na pokazatelje uspješnosti određenih tvrtki. Bit će obrađeni podaci tvrtki, dostupni na stranicama Zagrebačke burze i Fine, te analiza njihovih financijskih izvještaja i pojedinih stavki tih izvještaja koji su bitni za analizu utjecaja modela revalorizacije. Za analizu su odabrane tri tvrtke koje su provele revalorizaciju dugotrajne materijalne imovine. U tri primjera prikazane su tri različite situacije koje se događaju prilikom revalorizacije dugotrajne materijalne imovine.

1.3. Istraživačke hipoteze

Temeljna hipoteza definirana je u skladu s predmetom i problemom ovog istraživanja, a ona glasi:

H1: Primjenom metoda revalorizacije dugotrajne materijalne imovine utječe se na izgled financijskih izvještaja.

Iz temeljne hipoteze mogu se izvući i dvije pomoćne hipoteze koje glase:

H1.1.: Revalorizacija dugotrajne materijalne imovine utječe na financijski položaj u bilanci i uspješnost poslovanja u računu dobiti i gubitka.

H1.2.: Revalorizacija dugotrajne materijalne imovine utječe na financijske pokazatelje tvrtki.

1.4. Ciljevi istraživanja

U skladu sa postavljenim problemom i predmetom istraživanja, te definiranom hipotezom možemo odrediti svrhu i ciljeve ovog rada.

Cilj ovog rada je:

- Pokazati koje su razlike u iskazivanju vrijednosti imovine i njezinih izvora kao i poslovnih rezultata u slučaju kada revalorizacija dugotrajne materijalne imovine nije provedena u odnosu na situaciju kada je revalorizacija provedena,
- Uočiti koje se stavke u financijskim izvještajima mijenjaju zavisno o primjeni revalorizacije dugotrajne materijalne imovine te kako se to odražava na cjelokupan izgled financijskih izvještaja,
- Uvidjeti kako odabrani model revalorizacije utječe na poslovni rezultat tvrtki

1.5. Metode istraživanja

Za promatranje utjecaja metoda revalorizacije na financijske izvještaje i analiza utjecaja kroz pokazatelje uspješnosti poslovanja koristit će se:

- metoda analize - raščlanjivanje složenih pojmova na njihove jednostavnije sastavne dijelove
- metoda sinteze - odnosi se na raščlanjivanje složenih pojmova na njihove jednostavnije sastavne dijelove
- metoda indukcije - na temelju pojedinih ili posebnih činjenica dolazi se do zaključka o općem sudu
- metoda dedukcije - na temelju općih postavki dolazi se do konkretnih pojedinačnih zaključaka ili se iz jedne ili više tvrdnji izvodi nova tvrdnja koja proizlazi iz prethodnih tvrdnji
- metoda deskripcije - postupak jednostavnog opisivanja činjenica i procesa te njihovih empirijskih potvrđivanja odnosa i veza
- metoda klasifikacije - sistematska i potpuna podjela općeg pojma na posebne
- metoda komparacije - postupak uspoređivanja istih ili srodnih činjenica, utvrđivanje njihovih sličnosti i različitosti

- metoda eksplanacije - postupak kojim neki pojam dovodimo u vezu s nekim drugim pojmovima
- promatrane tvrtke koje su odabrane zadovoljavaju uvjet provedbe metode revalorizacije dugotrajne materijalne imovine
- financijski izvještaji kao i drugi podaci promatranih tvrtki biti će promatrani koristeći javno dostupne informacije objavljene u poslovnim i stručnim publikacijama i na Internetu.
- korištenje sekundarnih izvora podataka o financijskim rezultatima poslovanja promatranih tvrtki u svrhu formiranja baze podataka za istraživanje (registar FINA-e, Zagrebačka burza, web-stranice poduzeća i sl.)

1.6. Doprinos istraživanja

Istraživanja provedena u diplomskom radu očituju svoj doprinos u tome:

- da ukaže na sve veću važnost mjerenja dugotrajne materijalne imovine po fer vrijednosti
- da pokaže kako tvrtke iz odabranog uzorka provode revalorizaciju dugotrajne materijalne imovine, kako to utječe na izgled njihovih financijskih izvještaja i koji su razlozi primjene revalorizacije: zbog realnog iskazivanja rezultata ili postoji manipulativan utjecaj na financijske izvještaje
- uočiti kako primjena metode revalorizacije dugotrajne materijalne imovine utječe na mjerenje poslovnih rezultata pokazateljima uspješnosti

1.7. Sadržaj diplomskog rada

Diplomski rad će se sastojati od šest metodskih jedinica. U uvodnom dijelu diplomskog rada, definirat će se problem i predmet istraživanja. U njemu će ujedno biti prezentirana istraživačka hipoteza koja će se prihvatiti ili odbaciti. Ujedno će biti obrazložene metode koje će se koristiti prilikom izrade ovog rada. Ovo poglavlje završava kratkim prikazom strukture diplomskog rada.

U drugom dijelu će se teoretski definirati i obraditi model revalorizacije dugotrajne materijalne imovine kao metoda naknadnog vrednovanja imovine na fer vrijednost kroz računovodstvene i pravne aspekte revalorizacije. Ova teorijska pozadina će poslužiti kao podloga za lakše razumijevanje problema revalorizacije.

U trećem dijelu biti će obrađen utjecaj metode revalorizacije na financijske izvještaje, kroz teorijsku podlogu o priznavanju, mjerenju i analizi pozicija u financijskim izvještajima; bilanca, izvještaj o promjenama kapitala i račun dobiti i gubitka kao podloge za analizu, i temeljni instrumenti i postupci analize.

U četvrtom dijelu osvrst će biti na primjeni metode revalorizacije za naknadno mjerenje imovine kroz problematiku kreativnog računovodstva i na pitanje koliko se odabirom tog modela može manipulirati izgledom financijskih izvještaja.

U petom dijelu rada bit će prikazano empirijsko istraživanje na uzorku hrvatskih tvrtki. Za istraživanje su odabrane tri tvrtke pa će biti analizirani podaci odabranih tvrtki. Utjecaj modela revalorizacije dugotrajne materijalne imovine bit će proveden na temelju promatranih financijskih izvještaja. Poseban naglasak bit će na utjecaju modela revalorizacije na bilancu, izvještaj o promjenama kapitala i račun dobiti i gubitka. Utjecaj revalorizacije na financijske izvještaje analiziran je kroz pokazatelje uspješnosti poslovanja, i to kroz analizu mjera solventnosti. Dobiveni rezultati analiza provedenih za svaku tvrtku posebno, naknadno će se objasniti kroz analizu rezultata istraživanja kako bi se postavljena hipoteza ovog istraživanja mogla prihvatiti ili odbaciti.

Posljednji, šesti dio diplomskog rada sadržavat će zaključna zapažanja temeljena na teorijskom i praktičnom dijelu ovog rada. Na kraju rada naći će se popis tablica, grafikona, slika.

2. Revalorizacija dugotrajne materijalne imovine

2.1. Dugotrajna materijalna imovina i mjerenje fer vrijednosti

Dugotrajna materijalna imovina obuhvaća:

- zemljišta i šume,
- građevinske objekte,
- postrojenja, strojeve i opremu,
- alate, pogonski i uredski inventar, pokućanstvo i transportna sredstva,
- stambene zgrade i stanove,
- predujmove za dugotrajnu materijalnu imovinu
- dugotrajnu materijalnu imovinu u pripremi.¹

U bilanci su uvedene nove kategorije dugotrajne materijalne imovine koje treba iskazivati odvojeno. Zbog toga dugotrajnu materijalnu imovinu prema MSFI(IFRS) i MRS(IAS) treba razvrstati ovako:

- 1) Dugotrajna materijalna imovina u potpunom vlasništvu poduzeća koju vlasnik koristi u proizvodnji proizvoda ili isporuci roba ili usluga ili za administrativne svrhe. To su zapravo nekretnine, postrojenja i oprema regulirane MRS-om 16.
- 2) Ulaganje u nekretnine radi davanja u najam u skladu s MRS-om 40.
- 3) Nekretnine, postrojenja i oprema koje je poduzeće nabavilo pomoću financijskog najma(osim nekretnina za iznajmljivanje prema MRS 40) prema odredbama MRS-a 17.
- 4) Dugotrajna imovina koja se drži za prodaju i prekinuto poslovanje prema MSFI 5.
- 5) Biološka aktiva u vezi s poljoprivrednim aktivnostima prema MRS 41.

Da bi se neka stavka priznala i klasificirala kao dugotrajna materijalna imovina mora zadovoljavati sljedeće uvjete u bilanci (prema MRS-u 16):

¹ Belak, V. (2006): „Profesionalno računovodstvo prema HSF i hrvatskih poreznim propisima“, Zgombić i partneri, Zagreb, str. 156.

- poduzeće tu imovinu koristi u proizvodnji proizvoda, isporuci roba ili usluga, za iznajmljivanje drugima ili u administrativne svrhe,
- to je imovina koju se očekuje koristiti duže od jednog razdoblja, tj. duže od godine dana,
- kada je vjerojatno da će buduće ekonomske koristi koje su u svezi sa sredstvom pritijecati u poduzeće,
- kad se trošak sredstva može pouzdano izmjeriti

„Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit od 1. srpnja 2010. dugotrajnom materijalnom i nematerijalnom imovinom smatraju se stvari i prava čiji je pojedinačni trošak nabave veći od 3500 kuna i vijek trajanja duži od godinu dana.“²

Utvrđivanje vrijednosti dugotrajne materijalne imovine može biti pri nabavi odnosno početno priznavanje i naknadno vrednovanje odnosno utvrđivanje vrijednosti nakon početnog priznavanja. Prema zahtjevima MRS-a 16, nakon početnog vrednovanja dugotrajna materijalna imovina se evidentira po metodi troška ili po metodi revalorizacije. U MRS-u 16 više nema osnovnog i dopuštenog alternativnog postupka već se oba postupka navode kao alternative.

Za mjerenje dugotrajne materijalne nakon početnog priznavanja, poduzetnik može odabrati model revalorizacije te iskazivati stavke dugotrajne materijalne po revaloriziranom iznosu koji čini njegova fer vrijednost na datum revalorizacije umanjena za kasnije akumuliranu amortizaciju i kasnije akumulirane gubitke od umanjenja.

Fer vrijednost predmeta postrojenja i opreme obično je njihova tržišna vrijednost koja se utvrđuje procjenom od strane osoba koje su u to upućene, a s obzirom na jednostavnost procjene te imovine, procjenu može obaviti i stručna osoba poduzetnika u skladu s cijenama na tržištu. U mnogim je slučajevima moguće iskoristiti postojeće procjene dobivene, na primjer, pri uzimanju kredita u banci, a u krajnjim slučajevima to mogu obaviti stručne osobe koje je odabralo društvo. Standardi preporučuju procjenitelje ali ih ne uvjetuju.

Fer vrijednost zemljišta i zgrada, kako smatra MRS-u 16 (t.32.), je obično njihova tržišna vrijednost utvrđena procjenom koju obično obavljaju profesionalno kvalificirani procjenitelji. Fer vrijednost stavaka dugotrajne materijalne imovine treba odrediti prema aktivnom tržištu, ali ako iz tržišno utemeljenje evidencije ne postoji dokaz fer vrijednosti, prema MRS-u 16

² www.poslovni.hr [21.10.2015.]

(t.33.), subjekt je mora utvrditi procjenom, korištenjem neke od prihvaćenih neizravnih metoda procjene; metoda prihoda ili amortiziranog zamjenskog troška.

Promjene fer vrijednosti stavki dugotrajne materijalne imovine utječu na učestalost revaloriziranja. Model revalorizacije podrazumijeva da se revalorizacija provodi dovoljno redovito tako da se knjigovodstvena vrijednost značajno ne razlikuje od one vrijednosti do koje bi se došlo utvrđivanjem fer vrijednosti na datum izvještavanja. Kada se fer vrijednost revalorizirane imovine značajno razlikuje od njezine knjigovodstvene vrijednosti tada je potrebna daljnja revalorizacija. Ako je tržište određene imovine stabilno i nema značajnijih promjena fer vrijednosti revalorizaciju se može provoditi svakih tri do pet godina, a ukoliko neki predmeti dugotrajne materijalne imovine pokazuju značajna i promjenjiva kretanja fer vrijednosti, potrebno je provođenje godišnje revalorizacije (MRS 16, t. 34.).

Poduzetnici koji se odluče za primjenu modela revalorizacije za mjerenje dugotrajne materijalne imovine moraju računati i na trošak procjene fer vrijednosti koju obavljaju za to ovlašteni procjenitelji.

2.1.1. Pravni i računovodstveni aspekti

Fer vrijednost predstavlja iznos po kojem obaviještene i spremne strane mogu razmijeniti imovinu ili podmiriti obvezu u transakciji pred pogodbom. Definicija fer vrijednosti je u različitim računovodstvenim standardima prilagođena vrsti imovine ili obveza na koje se određeni standard odnosi.

Fer vrijednost se spominje kroz niz Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja (MSFI), odnosno Međunarodnih računovodstvenih standarda (MRS): MRS 2, MRS 16, MRS 17, MRS 18, MRS 19, MRS 20, MRS 21, MRS 28, MRS 30, MRS 32, MRS 36, MRS 38, MRS 39, MRS 40, MRS 41, MSFI 1, MSFI 2, MSFI 3, MSFI 4, MSFI 5, MSFI 6, MSFI 7 i MSFI 8.³

Međunarodni računovodstveni standard 1 - Presentiranje financijskih izvještaja (MRS 1) bavi se revalorizacijom kao sastavnim dijelom financijskih izvještaja. MRS 1 (t. 15.) ističe važnost fer prezentiranja financijskih izvještaja koji trebaju realno prikazivati financijski

³ Šodan, S. (2009): „Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU- Primjena metode fer vrijednosti u vrednovanju dugotrajne nefinancijske imovine u Hrvatskoj“, zbornik radova „Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU“ (urednik B.Ramljak) ,Ekonomski fakultet, Split, str.71.

položaj, financijsku uspješnost i novčane tokove subjekta. Fer, tj. realno prezentiranje zahtijeva vjerno predočavanje učinaka transakcija, drugih događaja i uvjeta u skladu s definicijama i kriterijima priznavanja imovine, obveza, prihoda i rashoda navedenih u Okviru za sastavljanje i prezentiranje financijskih izvještaja. Pretpostavlja se da se primjenom MSFI-ova, ako je neophodno uz objavu dodatnih podataka, postiže fer prezentiranje u financijskim izvještajima.

U izmjenama MSFI-a koje se primjenjuju na financijske izvještaje za razdoblja od 1.1.2010. došlo je do promjene načina prezentiranja neto dobiti ili gubitka razdoblja. Jedna od najznačajnijih promjena unutar MRS-a 1 je izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti na kraju razdoblja koji zamjenjuje dotadašnji račun dobiti i gubitka.

Prethodni, tj. stari MRS-a 1 je zahtijevao da se u izvještaju o dobiti prezentiraju samo prihodi i rashodi razdoblja priznati u dobit ili gubitak, dok su se prihodi i rashodi koji nisu bili priznati u dobit ili gubitak prezentirali u izvještaju o promjenama glavnice, uključujući ispravke pogrešaka i učinke promjene računovodstvenih politika, zajedno s transakcijama u koje su bili uključeni vlasnici. Neki od primjera takvih stavaka, koje su prema Okviru MSFI-a mogle udovoljiti definiciji prihoda i rashoda, a koje su se obično isključivale iz dobiti i gubitka i evidentirale u izvještaju o promjenama glavnice su revalorizacijske rezerve.

MRS 1 postavlja opće zahtjeve za prezentiranje financijskih izvještaja, upute za njihovu strukturu i njihov obvezni minimalni sadržaj. Sukladno tome, prema zahtjevima toč. 81. MRS-a 1 obveznici primjene MSFI-a su dužni sve stavke prihoda i rashoda prikazati:

- a) u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti kao jedinom izvještaju ili
- b) u dvama izvještajima: izvještaju koji predočava sastavne dijelove dobiti ili gubitka (zaseban račun dobiti ili gubitka) i drugom izvještaju, koji započinje s dobiti ili gubitkom i predočava sastavne dijelove ostale sveobuhvatne dobiti (izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti).

Za razliku od dosadašnjeg izvještaja o dobiti u kojem su obveznici primjene MSFI-a prikazivali prihode i rashode razdoblja koji su se priznavali u dobit i gubitak razdoblja, u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti razdoblja obveznici MSFI-a prikazivati će i nerealiziranu dobit ili gubitak koja je posljedica promjene fer vrijednosti određenih stavaka te je sastavni dio ostale sveobuhvatne dobiti.⁴

⁴ Zaloker, D.: „Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti razdoblja prema MRS-u 1“, Financije i porezi, br. 10/10, str.37.

Međunarodni računovodstveni standard 16 - Nekretnine, postrojenja i oprema (MRS 16) , kada razmatra utvrđivanje vrijednosti te imovine nakon početnog priznavanja, predviđa dvije metode iskazivanja vrijednosti i to:

- metodu troška prema kojoj se vrijednost te imovine treba iskazati po njezinom trošku nabave smanjenoj za akumuliranu amortizaciju i gubitke od umanjenja;
- metodu revalorizacije prema kojoj se vrijednost te imovine iskazuje u revaloriziranoj svoti koja čini fer vrijednost te imovine na dan revalorizacije umanjena za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja.

Temeljna je odrednica MRS-a 16 da se revalorizacija imovine treba provoditi dovoljno često kako bi knjigovodstvena vrijednost bila što bliža fer vrijednosti na dan bilance.⁵

Kad se revalorizira pojedina nekretnina, postrojenje i oprema, akumulirana amortizacija na datum revalorizacije tretira se na jedan od sljedećih načina:

- prepravlja se razmjerno promjeni bruto knjigovodstvene vrijednosti imovine tako da je knjigovodstvena vrijednost imovine nakon revalorizacije jednak njegovom revaloriziranom iznosu. Ova se metoda često koristi kad se imovina revalorizira pomoću indeksa na njegov amortizirajući zamjenski trošak, ili
- isključuje se na teret bruto knjigovodstvene vrijednosti imovine, a neto iznos prepravlja se do revaloriziranog iznosa sredstva. Ova se metoda često koristi za zgrade. Iznos usklađivanja, koji se dobije prepravljanjem ili isključivanjem akumulirane amortizacije, čini dio povećanja ili smanjenja knjigovodstvene vrijednosti⁶

Što se tiče povećanja i smanjenja knjigovodstvenog iznosa sredstva zbog revalorizacije, MRS 16 smatra :

- kad se knjigovodstvena vrijednost imovine poveća kao rezultat revalorizacije, to povećanje će se priznati u ostalu sveobuhvatnu dobit i kumulativno iskazati u kapitalu kao revalorizacijska rezerva. Međutim, revalorizacijsko povećanje treba priznati u dobitak ili gubitak do iznosa do kojeg ono poništava revalorizacijsko smanjenje vrijednosti iste imovine, koje je prethodno bilo priznato u dobitak ili gubitak

⁵ Guzić, Š.: „Revalorizacija kao dio bilance i element poreza na dobitak“, RRiF, br. 5/06., str. 25.

⁶ www.srr-fbih.org, [21.10.2015.]

- kad se knjigovodstveni iznos sredstva smanji zbog revalorizacije, to smanjenje treba priznati kao rashod. Međutim, revalorizacijsko smanjenje treba izravno teretiti u revalorizacijsku rezervu do iznosa do kojeg ovo smanjenje ne premašuje iznos koji postoji kao revalorizacijska rezerva za isto sredstvo.

Revalorizacijska rezerva uključena u kapital koja se odnosi na nekretnine, postrojenja i opremu može se izravno prenijeti na zadržanu dobit, kada je prestalo priznavanje imovine. Cjelokupna rezerva može se prenijeti u zadržanu dobit kada je imovina povučena iz uporabe ili je otuđena. Međutim, neke se rezerve mogu realizirati ako subjekt koristi imovinu. U tom slučaju iznos realizirane rezerve je razlika između amortizacije zasnovane na revaloriziranoj knjigovodstvenoj vrijednosti imovine i amortizacije zasnovane na izvornom trošku imovine. Prijenos revalorizacijske rezerve u zadržanu dobit ne provodi se kroz dobit ili gubitak.

Učinci na poreze na dobit, ako postoje, koji proizlaze iz revalorizacije nekretnina, postrojenja i opreme priznaju se i objavljuju sukladno MRS 12, Porez na dobit.⁷

Međunarodni računovodstveni standard 36 - Umanjenje imovine (MRS 36) također obrađuje problematiku fer vrijednosti dugotrajne materijalne imovine. Ovaj se Standard primjenjuje na imovinu koja se iskazuje u revaloriziranim iznosima (odnosno fer vrijednosti) u skladu s ostalim standardima, kao što je revalorizacijski model iz MRS-a 16 Nekretnine, postrojenja i oprema. Utvrđivanje može li revalorizirana imovina biti umanjena ovisi o osnovi za određivanje fer vrijednosti:

- a) ako je fer vrijednost sredstva njegova tržišna vrijednost, jedina razlika između fer vrijednosti sredstva i fer vrijednosti umanjene za troškove prodaje jesu direktni nastali troškovi za prodaju toga sredstva:

-ako su troškovi prodaje neznatni, nadoknadivi iznos revaloriziranog sredstva je vrlo blizu ili veći od revalorizirane vrijednosti (fer vrijednosti). U ovom slučaju, nakon što su se primijenili zahtjevi revalorizacije, nije za očekivati da će vrijednost revaloriziranog sredstva biti umanjena i nadoknadivi iznos nije potrebno procijeniti, i

-ako troškovi prodaje nisu neznatni, a fer vrijednost umanjena za troškove prodaje revaloriziranog sredstva niža od njegove fer vrijednosti. Prema tome, vrijednost revaloriziranog sredstva bit će umanjena ako je njegova vrijednost u upotrebi manja od njegove revalorizirane vrijednosti (fer vrijednosti). U ovom slučaju, nakon što su se

⁷ www.srr-fbih.org, [21.10.2015.]

primijenili zahtjevi revalorizacije, primjenjuje se ovaj Standard da se odredi je li vrijednost sredstva umanjena;

- b) ako je fer vrijednost sredstva određena na osnovi koja nije tržišna vrijednost, njegova revalorizirana vrijednost (fer vrijednost) može biti viša ili niža od nadoknadivog iznosa. Stoga, nakon što su se primijenili zahtjevi revalorizacije, primjenjuje se ovaj Standard da se odredi je li vrijednost sredstva umanjena.⁸

Međunarodni standard financijskog izvještavanja 13 - Mjerenje fer vrijednosti (MSFI 13) primjenjuje se za godišnje izvještaje za razdoblje koje započinje 1.siječnja 2013. ili poslije. MSFI 13 upućuje na način mjerenja fer vrijednosti za financijsko izvještavanje. Ne zahtijeva se mjerenje fer vrijednosti povrh zahtjeva koji su već postavljeni ili su dopušteni ostalim standardima, a ni učinci vrednovanja izvan financijskog izvještavanja. U nekoliko prethodno usvojenih MSFI zahtijeva se ili se dopušta mjerenje ili objava fer vrijednosti imovine, obveza ili vlasničkih instrumenata. Kako su ti standardi usvajani tijekom više godina, zahtjevi za mjerenjem fer vrijednosti i objave informacija o fer vrijednosti raspršene su u njima, a u nekim slučajevima i ne odražavaju jasno cilj mjerenja i objava. Stoga se ovim standardom uklanjaju nedosljednosti prijašnjih odluka o mjerenju fer vrijednosti. Ovim se standardom rješavaju i zadaci postavljeni Memorandumom o razumijevanju, sklopljenim između IASB-a i američkog FASBA-a, kojim je dogovoreno da će se postaviti zajednički zahtjevi za mjerenjem fer vrijednosti usklađeni s općeprihvaćenim računovodstvenim načelima prema MSFI i američkim GAAP-om.⁹

MSFI 13 definira fer vrijednost kao cijenu koja bi se primila za prodanu imovinu ili platila za prihvaćenu obvezu za uobičajenu transakciju između sudionika na tržištu na dan mjerenja (tj. izlazna cijena) prema tekućim tržišnim uvjetima, osim kad se cijena može izravno utvrditi ili procijeniti koristeći se drugim tehnikama vrednovanja.¹⁰

MSFI 13 zahtijeva od poduzeća da pri mjerenju fer vrijednosti utvrdi:

- imovinu ili obvezu koja se mjeri,
- za nefinancijsku imovinu, najčešću ili najbolju uporabu imovine i da li se ta imovina rabi samostalno ili u kombinaciji s ostalom imovinom,

⁸ www.srr-fbih.org, [21.10.2015.]

⁹ Mrša, J.: „MSFI 13- Mjerenje fer vrijednosti“, RRiF, br.8/11, str.93.

¹⁰ Mrša, J.: „MSFI 13- Mjerenje fer vrijednosti“, RRiF, br.8/11, str.93.

- tržište na kojem se uobičajeno obavljaju transakcije s imovinom ili obvezama,
- odgovarajuću tehniku fer vrijednosti za mjerenje fer vrijednosti.

Posebno ovaj MSFI donosi hijerarhiju fer vrijednosti i to na tri razine:¹¹

1. cijene iz tržišnih kotacija,
2. opažajuće cijene (cijene istih ili sličnih pozicija),
3. neopažajuće cijene, a za procjenu se koriste sve relevantne informacije i inputi koji mogu pomoći u procjeni fer vrijednosti.

Sukladno **Međunarodnom računovodstvenom standardu 12- Porez na dobit (MRS 12)** objavljuju se i priznaju, ako postoje, učinci na poreze na dobit, koji proizlaze iz revalorizacije nekretnina, postrojenja i opreme (MRS 16, t.42.)¹².

Prema MRS-u 12 (t. 51.), mjerenje odgođene porezne imovine i obveza bi trebalo odražavati porezne posljedice koje bi mogle nastati iz načina na koji subjekt očekuje nadoknadu ili podmirenje knjigovodstvenog iznosa imovine i obveza koji povećavaju privremene razlike, na datum izvještavanja o financijskom položaju.¹³

MRS 16- Nekretnine, postrojenja i oprema ne određuje treba li subjekt prenijeti svake godine iznos revalorizacijskih rezervi u zadržane zarade koji je jednak razlici između amortizacije materijalne odnosno nematerijalne imovine obračunane na revalorizirane iznose i amortizacije materijalne odnosno nematerijalne imovine obračunane na trošku nabave te imovine. Ako subjekt provede takav prijenos, preneseni iznos je neto bez odgođenog poreza. Slično se razmatranje primjenjuje na prijenos obavljen kod otuđenja predmeta nekretnina, postrojenja ili opreme.

Kada je neka imovina revalorizirana za porezne svrhe, a ta se revalorizacija odnosi na računovodstvenu revalorizaciju nekog ranijeg razdoblja ili na onu za koju se očekuje da će nastati u budućem razdoblju, porezni učinci revalorizacije i usklađivanja porezne osnovice priznaju se u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti razdoblja u kojem nastanu. Ipak, ako revalorizacija za svrhe poreza nije povezana s prethodnom revalorizacijom u računovodstvu, niti se očekuje

¹¹ Gulin, D.: „Objavljeni su novi MSFI“, RiF, br. 08/11, str. 11.

¹² www.srr-fbih.org, [23.10.2015.]

¹³ www.srr-fbih.org, [23.10.2015.]

da će se provesti u budućem razdoblju, porezni učinci usklađivanja porezne osnovice priznaju se u dobit ili gubitak.¹⁴

2.1.2. Porezno motrište revalorizacije

U hrvatskom poreznom sustavu porezno je motrište revalorizacije određeno Zakonom o porezu na dobit (Nar.nov.,br.177/04. do 57/06. –dalje: Zakon) koji definira osnovicu poreza na dobitak. Prema odredbi čl.5. Zakona porezna osnovica za utvrđivanje obveze poreza na dobitak je dobitak koji se utvrđuje prema računovodstvenim propisima kao razlika prihoda i rashoda prije obračuna poreza na dobitak, uvećana i umanjena prema odredbama tog zakona. Neke dijelove porezne osnovice detaljnije obrađuje Pravilnik o porezu na dobit (Nar.nov.,br. 95/05. i 133/07.- dalje: Pravilnik). Prema odredbi čl.9. Pravilnika sva izravna povećanja kapitala i dobitaka osim revalorizacijskih pričuva smatraju se povećanjem kapitala koje povećava poreznu osnovicu. Dakle, formiranje revalorizacijske pričuve ne uključuje se u osnovicu poreza na dobitak. No, ako se neostvareni dobitci evidentiraju kao prihodi (što nije u skladu sa HSFI-em 6 odnosno MRS-om 16 i HSFI-om 5 odnosno MRS-om 38) te se iskazuju u računu dobiti i gubitka, tada se s njima postupa kao da su ostvareni i podliježu oporezivanju porezom na dobitak (čl.13.st.3. Pravilnika).¹⁵

Prema navedenim računovodstvenim propisima revalorizacijska se pričuva prenosi u zadržani dobitak tek kada je ostvarena, odnosno u slučaju kad se revalorizirana dugotrajna imovina povlači iz upotrebe, otuđuje ili koristi.

Prijenos ostvarene revalorizacijske pričuve u zadržani dobitak je oporeziv. Revalorizacijska se pričuva smatra ostvarenom u nekoliko slučajeva¹⁶:

- kada se revalorizacijska pričuva uključi u prihode tj. u račun dobitka ili gubitka (čl. 13. st.3.) bez obzira na činjenicu što takvo uključivanje nije u skladu s MRS-om 16
- kad se revalorizacijska pričuva prenese u zadržani dobitak, kada prestane priznavanje imovine, kada se imovina proda, daruje, ukrade ili otuđi na neki drugi način
- kad se revalorizacijska pričuva prenese u zadržani dobitak uporabom tj. amortizacijom prethodno realizirane dugotrajne materijalne imovine zbog izravnog povećanja kapitala

¹⁴ www.srr-fbih.org, [23.10.2015.]

¹⁵ Cirkveni, T.: „Računovodstveni postupci revalorizacije dugotrajne imovine“, RRiF, br. 7/08., str. 45.

¹⁶ Guzić, Š.: „Prijenos revalorizacijske pričuve u temeljni kapital i porez na dobitak“, RRiF, br. 12/07., str.31.

- kad se revalorizacijska pričuva prenese u temeljni (upisani) kapital

To znači da se u poreznu osnovicu uključuje samo ostvarena revalorizacijska pričuva u razdoblju kada se smatra ostvarenom pa i u slučaju kada prema MRS-ovima nije ostvarena ali je društvo svojim postupkom i knjiženjem pokazalo da to smatra ostvarenim dobitkom.

S poreznog aspekta, moglo bi se reći da je revalorizacija nekretnina, postrojenja i opreme porezno neutralna jer se porezna osnovica PD obrasca povećava samo za iznos dodatno obračunate amortizacije zbog revalorizacije. S aspekta poreza na dobit, ne oporezuje se nerealizirana dobit, nego samo realizirana dobit koja se utvrđuje nakon uništenja, prodaje ili otuđenja sredstva.¹⁷ Međutim, postoje razlozi zbog kojih se ne može reći da je revalorizacija u ovom slučaju potpuno neutralna¹⁸:

- ne uzima se u obzir vremenska vrijednost novca (nije isto ako se ukupni porez na dobitak plaća odmah u cijelosti ili se odgađa),
- na revalorizacijski dobitak koji nastane iz revalorizacije zemljišta koje se ne amortizira neće biti plaćen porez na dobit ako se zemljište ne otuđi ili ne povuče iz uporabe,
- može doći do promjene stope poreza na dobit za vrijeme prijenosa revalorizacijskih rezervi u zadržane zarade,
- kod pojave gubitka može doći do gubitka prava na prijenos gubitaka pa tako i do razlika u oporezivanju.

Prema zahtjevima računovodstvenih standarda na kraju svakog obračunskog razdoblja poduzetnici bi trebali ocijeniti je li došlo do smanjenja dugotrajne materijalne imovine koju su evidentirali u svojim poslovnim knjigama. Ako takav dokaz postoji, treba provesti vrijednosno usklađenje te imovine na nadoknadivu svotu. Računovodstveni postupci smanjenja vrijednosti imovine ovise o tome je li imovina prethodno revalorizirana odnosno usklađena s fer vrijednošću jer se, u tom slučaju, prvo ukida svota oblikovane revalorizacijske pričuve. Navedena promjena vrijednosti ima samo bilančni učinak jer se smanjuje vrijednost imovine u aktivi, uz priznavanje računa ispravka vrijednosti te imovine, i svota revalorizacijskih pričuva u pasivi jer se ukida svota oblikovane revalorizacijske pričuve terećenjem računa revalorizacijskih pričuva. U tom slučaju ne postavlja se pitanje poreznog učinka takve promjene jer se, smanjenjem vrijednosti revalorizirane materijalne imovine,

¹⁷ Pervan, I., Peko, B.: „Vrednovanje nekretnina, postrojenja i opreme nakon početnog priznavanja“, Financije i porezi, br. 12/08., str.20.

¹⁸ Belak, V.: „Fer vrijednost i tržišno računovodstvo (II. dio)“, RRiF, br. 12/06., str.14.

ukida svota nerealizirane revalorizacijske pričuve, pri čemu se ne iskazuje rashod od vrijednosnog usklađenja te imovine.¹⁹

Ako se smanjuje vrijednost dugotrajne materijalne imovine koja prethodno nije revalorizirana na višu svotu, tada se za svotu vrijednosnog usklađenja priznaje gubitak od smanjenja vrijednosti te imovine, prema zahtjevima t. 6.57. HSFI 6 odnosno t. 60. MRS-a 36. U poslovnoj praksi često se postavlja pitanje je li taj trošak porezno priznat s obzirom na to da propis o oporezivanju dobitaka odnosno Zakon o porezu na dobit (Nar.nov.,br. 177/04. do 57/06.) ne uređuje to pitanje. Naime, Zakonom o porezu na dobit propisano je da se kao porezno priznati rashod ne priznaje vrijednosno usklađenje potraživanja, zaliha i financijske imovine, dok je za dugotrajnu materijalnu imovinu uređeno samo priznavanje troškova amortizacije te imovine. S obzirom na navedeno, a u skladu sa zahtjevima računovodstvenih standarda čija je obvezna primjena propisana Zakonom o računovodstvu (Nar. nov.,br. 109/07), smatramo da je trošak vrijednosnog usklađenja dugotrajne materijalne imovine porezno priznati trošak. Dakle, u slučajevima smanjenja vrijednosti dugotrajne materijalne imovine, koja nije prethodno revalorizirana, i smanjenja vrijednosti revalorizirane imovine, iznad svote oblikovane revalorizacijske pričuve, rashod od vrijednosnog usklađenja koji je u skladu s realnom procjenom porezno je dopustiv.²⁰

2.2. Primjena metoda revalorizacije za naknadno mjerenje fer vrijednosti dugotrajne materijalne imovine

2.2.1. Primjena metode troška na naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine

Prema metodi troška, nakon početnog priznanja neko sredstvo nekretnina, postrojenja i opreme treba iskazati prema njegovom trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju i gubitke od umanjenja vrijednosti.

Ako poduzetnik u okviru svoje računovodstvene politike odluči primjenjivati metodu troška, to znači da će vrijednost nekretnina, postrojenja i opreme nakon početnog priznanja iskazati

¹⁹ Cirkveni, T.: „Smanjenje vrijednosti revalorizirane dugotrajne materijalne imovine“, RRiF, br. 3/09., str. 63.

²⁰ Cirkveni, T.: „Smanjenje vrijednosti revalorizirane dugotrajne materijalne imovine“, RRiF, br. 3/09., str. 64.

po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumuliranu amortizaciju osim ako ne postoje razlozi za dodatno umanjenje vrijednosti.

Umanjenje vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme regulira MRS 36 u kojem se ističe da na svaki datum izvještavanja, tj. bilance treba ocijeniti postoji li pokazatelj da sredstvo može biti umanjeno. Ako takav pokazatelj postoji treba procijeniti nadoknadivi iznos sredstva te ga usporediti s knjigovodstvenim iznosom (MRS 36, t. 9./HSFI 6, t. 6.49.).

Nadoknadivi se iznos određuje kao viši iznos usporedbom:

- fer neto prodajne jedinice koja stvara novac i
- vrijednosti u upotrebi.

Ako je nadoknadivi iznos manji od knjigovodstvenog iznosa onda treba smanjiti vrijednost sredstva do nadoknadivog iznosa i priznati gubitak od umanjenja. Gubitak od umanjenja treba priznati kao rashod u računu dobiti i gubitka, osim u slučaju kad se sredstvo vrednuje prema fer vrijednosti sukladno MRS-u 16 i HSFI-u 6. U slučaju revaloriziranog sredstva, gubitak od umanjenja poništava formiranu revalorizacijsku pričuvu do visine formiranog revalorizacijskog viška sredstva (MRS 36 t. 59-61./HSFI 6. t. 6.57.)²¹

Fer vrijednost umanjenu za troškove prodaje moguće je odrediti ako se tom imovinom trguje na aktivnom tržištu. Tada je fer vrijednost jednaka tržišnoj cijeni umanjenoj za troškove prodaje.

Troškovi prodaje su pravni troškovi, pristojbe i slični troškovi transakcije, troškovi premještanja sredstva i izravni dodatni troškovi da se sredstvo dovede u stanje za prodaju. Fer vrijednost imovine za koju na tržištu ne postoje slične transakcije može se pouzdano izmjeriti ako:

- a) razlika između najmanje i najviše procijenjene vrijednosti te imovine nije znatna ili,
- b) se vjerojatnost različitih procjena unutar raspona mogu razumno procijeniti i koristiti u procjeni fer vrijednosti (t.52. HSFI 6.).

Ako nije moguće pouzdano odrediti fer vrijednost minus troškovi prodaje, za nadoknadivi iznos može se uzeti vrijednost imovine u upotrebi. Utvrđivanje vrijednosti u upotrebi odrazit će se na sljedeće elemente:

²¹ Pervan, I., Peko, B.: „Vrednovanje nekretnina, postrojenja i opreme nakon početnog priznavanja“, Financije i porezi, br. 12/08., str. 17.

- a) procjenu budućih novčanih tokova koji se očekuju od neprekinute upotrebe imovine
- b) očekivanje mogućih odstupanja u iznosima ili vremenu nastanka budućih novčanih tokova
- c) vremensku vrijednost novca koju predstavlja tekuća tržišna kamata
- d) cijenu prisutnog rizika koju nosi imovina
- e) ostali čimbenici kao što je nelikvidnost koja može utjecati na određivanje budućih novčanih tokova koje stvara neprekinuta upotreba imovine (t.55. HSFI 6).²²

Projekcije novčanih tokova trebaju se temeljiti na razumnim i zasnovanim procjenama uprave, ali u okviru budućih ekonomskih uvjeta koji će postojati za vrijeme preostalog vijeka upotrebe imovine. Ako se procjenjuju budući novčani priljevi i odljevi koji se očekuju od budućih restrukturiranja, poboljšanja ili povećanja obujma djelovanja imovine, projekcije ne bi trebale obuhvatiti razdoblje dulje od pet godina, osim ako se to može opravdati. (t. 56. HSFI 6).

Amortizacija dugotrajne materijalne imovine uređena je:

- 1) HSFI 6 (t.39. - 47.) i MRS-om 16 (t.43. – 62.), za računovodstvene svrhe
- 2) Zakonom o porezu na dobit i Pravilnikom o porezu na dobit, za porezne svrhe

Amortizacija je sustavni raspored amortizirajućeg iznosa imovine tijekom njezinog vijeka upotrebe (t. 8. HSFI 6).

Amortizirajući iznos je trošak imovine koji je jednak trošku nabave umanjenom za ostatak vrijednosti (t.7. HSFI 6).

Amortizirajući iznos pojedine imovine treba rasporediti sustavno tijekom njegovog vijeka upotrebe (t. 43. HSFI 6, t.50. MRS-a 16). Treba istaknuti da sustavni raspored amortizacije ne znači jednakomjerni raspored na godine vijeka trajanja, nego primjenom odgovarajuće metode koja se dosljedno primjenjuje.

Deprecijacija odražava trošenje dugotrajne materijalne imovine koje se tereti na troškove i istodobno smanjuje knjigovodstvenu vrijednost te imovine. U terminologiji MSFI dugotrajna materijalne imovina se deprecira, a nematerijalna amortizira. Svaki dio dugotrajne imovine koji je značajan u odnosu na ukupne troškove pojedine materijalne dugotrajne imovine treba amortizirati zasebno (t.39. HSFI 6). Predmeti koji imaju jednak vijek uporabe i metodu

²² Belak, V. (2009): „Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine“, Belak Excellens d.o.o., Zagreb., str. 69.

amortizacije mogu se grupirati zajedno u svrhu utvrđivanja visine amortizacije (t. 41. HSFI 6).

Amortizacija započinje kada je imovina spremna za upotrebu, tj. kada se nalazi na lokaciji i u uvjetima spremnim za korištenje koje je namijenila uprava. Amortizacija prestaje kada je imovina u potpunosti amortizirana. U slučaju ranijeg prestanka amortizacija prestaje:

- prije datuma kad je imovina razvrstana kao imovina koja se drži za prodaju ili
- prije datuma prestanka priznavanja imovine,

ovisno o tome koji je datum raniji.

Dugotrajnom materijalnom imovinom koja se amortizira smatra se imovina:

- koja ima neograničen vijek trajanja
- za koju se očekuje korištenje dulje od jednog obračunskog razdoblja, tj. dulje od godine dana
- čija je pojedinačna nabavna vrijednost veća od 3.500 kn
- koju poduzetnik drži za upotrebu u proizvodnji, prodaji robe i pružanju usluga, za administrativne svrhe

Na osnovi neograničenog vijeka trajanja ili posebnog tretmana u HSFI I MSFI te prema čl. 12. st. 4. Zakona o porezu na dobit, amortizaciji ne podliježu:

- zemljišta, šume i slična obnovljiva prirodna bogatstva
- financijska imovina
- spomenici kulture
- umjetnička djela
- imovina koja se prema HSFI 8 i MSFI 5 drži za prodaju imovina na kojoj je prekinuto poslovanje

Prema MRS-u 16 (t. 6.) i HSFI-u 6 (t. 6.13.) ističe se da je vijek upotrebe:

1. razdoblje u kojem se očekuje da će sredstvo biti na raspolaganju za upotrebu,
2. broj proizvoda ili sličnih jedinica koje subjekt očekuje od tog sredstva.

Iznos od kojeg se obračunava amortizacija, tzv. amortizirajući iznos je trošak nabave ili drugi iznos umanjen za ostatak vrijednosti. Ostatak vrijednosti je procijenjeni iznos kojeg bi subjekt

dobio sada otuđenjem sredstva uz umanjenje za procijenjene troškove otuđenja, kao da je sredstvo već u godinama i stanju na kraju predviđenog vijeka uporabe. Ako je ostatak vrijednosti neznačajan onda je amortizirajući iznos sredstva njegova nabavna vrijednost (MRS 16, t. 53.). Vijek uporabe i ostatak vrijednosti sredstva treba preispitati najmanje jednom na kraju poslovne godine te ako se očekuju odstupanja os prethodnih procjena, promjene treba priznati u skladu s MRS-om 8 odnosno HSFI-om 3.²³

U hrvatskoj se praksi vrlo često trgovačka društva kod obračuna amortizacije primarno vode maksimalno dopuštenim stopama obračuna amortizacije iz Zakona o porezu na dobit, dok realni ekonomski vijek trajanja nije u centru razmatranja. Primjena udvostručenih stopa amortizacije u pravilu stvara kratkoročne porezne uštede, međutim računovodstveni izvještaji nisu fer odraz ekonomske realnosti. U tom slučaju obično dolazi do podcijenjenosti dugotrajne imovine u aktivni bilance te podcijenjenosti financijskog rezultata poslovanja u razdoblju amortizacije (tj. precijenjenosti financijskog rezultata nakon tog razdoblja).

Korištena metoda amortizacije treba odražavati okvir očekivanog trošenja budućih ekonomskih koristi imovine od strane subjekta (t.60. MRS 16). Prema Zakonu o porezu na dobit (čl.12. st.1.) amortizacija dugotrajne materijalne imovine priznaje se kao rashod u svoti obračunatoj na trošak nabave po linearnoj metodi primjenom godišnjih amortizacijskih stopa iz stavka 5. ovog članka. Ako porezni obveznik obračunava amortizaciju po stopi nižoj od porezno dopuštene, tako obračunata amortizacija smatra se porezno priznatim rashodom. Dakle, amortizacija obračunata po bilo kojoj metodi navedenoj u HSFI i MSFI, koja je niža od svote obračunate na trošak nabave po linearnoj metodi primjenom godišnjih amortizacijskih stopa iz st. 5. čl. 12. Zakona o porezu na dobit bit će porezno priznata.

Prema HSFI 6 i MRS-u 16 amortizaciju je moguće obračunavati po:

- linearnoj metodi
- degresivnoj metodi
- funkcionalnoj metodi

Linearna i degresivna metoda su vremenski utemeljene metode, a funkcionalna metoda je upotrebno utemeljena metoda. Za izbor metode najbitnije je procijeniti okvir trošenja budućih ekonomskih koristi imovine. Čimbenici kao što su tehnološka ili ekonomska zastarjelost često

²³ Pervan, I., Peko, B.: „Vrednovanje nekretnina, postrojenja i opreme nakon početnog priznavanja“, *Financije i porezi*, br. 12/08., str. 16.

dovode do smanjenja ekonomskih koristi koje bi se od sredstva mogle dobiti. Stoga pri utvrđivanju vijeka upotrebe sredstva treba uzeti u obzir sljedeće čimbenike:

- očekivanu upotrebu sredstva,
- očekivano fizičko starenje i trošenje,
- tehničko i ekonomsko zastarijevanje,
- zakonska ograničenja.

Linearna metoda amortizacije podrazumijeva jednaki iznos amortizacije tijekom vijeka upotrebe ako nije promijenjen ostatak vrijednosti. Amortizacije se raspoređuje na sve godine vijeka trajanja sredstva ravnomjerno. Ova metoda se primjenjuje uvijek kada je korist od dugotrajne imovine za poduzetnika jednaka u svim godinama vijeka trajanja sredstva. Upotrebljava se za većinu predmeta dugotrajne imovine, a ostale metode upotrebljavaju se kad je potpuno jasno da korist od imovine pritječe poduzetniku na drugačiji način.

Degresivna metoda (metoda opadajućeg salda) rezultira smanjenjem iznosa amortizacije tijekom vijeka uporabe. Upotrebljava se u situacijama kad je pritjecanje koristi od imovine na početku veće a poslije manje. Nedostatak metode je da ne može u cijelosti pokriti amortizirajući iznos. Zbog toga se u praksi koristi modificirani sustav ubrzanog pokrivanja troškova. Taj sustav je kombinacija metode opadajuće osnovice i linearne metode.

Funkcionalna metoda (metoda jedinice proizvoda) je metoda obračuna amortizacije u kojoj se amortizacija raspoređuje prema učinku, tj. stvarnom trošenju sredstva u svakoj godini. Prema ovoj metodi nabavna vrijednost imovine se dijeli s procijenjenim brojem jedinica koje sredstvo može proizvesti ili obaviti tijekom vijeka trajanja. Godišnja svota amortizacije dobije se umnoškom nabavne vrijednosti po jedinici proizvodnje ili rada i broja tih jedinica proizvedenih ili obavljenih tijekom godine.²⁴

2.2.2. Primjena metode revalorizacije na naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine

Nakon početnog priznavanja imovine, dugotrajnu materijalnu imovinu čija se fer vrijednost može pouzdano mjeriti poduzetnik može iskazati po revaloriziranom iznosu, koju čini

²⁴ Belak, V. (2009): „Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine“, Belak Excellens d.o.o., Zagreb., str. 85.

njegova fer vrijednost na datum revalorizacije umanjena za kasniji ispravak vrijednosti i kasnije akumulirane gubitke od umanjenja (t. 31. HSFI 6, t. 31. MRS 16).

Prema MRS-u 16 (t.39.), revalorizacijsku rezerva nastaje kada se knjigovodstvena vrijednost imovine poveća kao rezultat revalorizacije, to povećanje se priznaje u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti i kumulativno iskazuje u kapitalu kao revalorizacijska rezerva.

Revalorizacijom dugotrajne materijalne imovine i svođenjem knjigovodstvenog iznosa na fer vrijednost dolazi do povećanja ili smanjenja knjigovodstvene vrijednosti. Razlika između pojmova „vrijednosno usklađenje“ i „revalorizacija“ je u tome što se vrijednosnim usklađenjem obično u praksi smatra smanjenje knjigovodstvene vrijednosti sredstva dok se pod revalorizacijom misli na povećanje vrijednosti sredstva.

Povećanje knjigovodstvene vrijednosti provodi se u korist revalorizacijske rezerve koja je sastavni dio ukupnog kapitala društva, a izvještava se u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti, kod obveznika MSFI-a u posebnom dijelu izvještaja, a kod obveznika HSFI-a u bilješkama. Postoje dva postupka revalorizacije s obzirom kako se u knjigovodstvu iskazuje akumulirana amortizacija na datum revalorizacije: postupak revalorizacije bruto knjigovodstvene vrijednosti i postupak revalorizacije neto knjigovodstvene vrijednosti.

- Postupak revalorizacije bruto knjigovodstvene vrijednosti koji se u našoj praksi više koristi, podrazumijeva postupak revalorizacije koji se obavlja postotkom povećanja, tj. indeksacijom se istodobno povećava nabavna vrijednost i akumulirana amortizacija, a razlika čini revalorizaciju.
- Postupak revalorizacije neto knjigovodstvene vrijednosti podrazumijeva da se u postupku revalorizacije akumulirana amortizacija isključuje na teret bruto knjigovodstvene vrijednosti, a neto-svota se prepravlja do revalorizirane svote imovine. U tom slučaju, svota usklađivanja koja se dobije prepravljanjem ili isključivanjem akumulirane amortizacije čini dio povećanja ili smanjenja knjigovodstvene vrijednosti. Nakon provedene revalorizacije, u sljedećim je razdobljima osnovica za obračun amortizacije nova fer vrijednost, a takav postupak zahtijeva i provjeru vijeka trajanja i amortizacijskih stopa revalorizirane imovine. Ovaj postupak je u našoj praksi specifičan za revalorizaciju građevina.²⁵

²⁵ Cirkveni, T.: „Računovodstveni postupci revalorizacije dugotrajne imovine“, RRiF, br. 7/08., str. 42.

U slučaju kada se povećava vrijednost dugotrajne materijalne imovine koja je prethodno smanjena, odnosno imovina za koju je već priznat gubitak od smanjenja vrijednosti imovine, revalorizacijsko se povećanje priznaje kao prihod do iznosa do koje ono poništava revalorizacijsko smanjenje vrijednosti iste imovine sukladno MRS-u 16. (t. 39.).

Prema zahtjevima HSFI 6 i MRS-a 36- **Umanjenje imovine** na svaki datum bilance treba provjeriti postoji li dokaz da vrijednost neke imovine može biti smanjena. Ako takav dokaz postoji, treba procijeniti nadoknadivu svotu te imovine. Pritom je bitno uzeti u obzir jesu li se dogodile sljedeće promjene:²⁶

- a) tržišna vrijednost sredstva je znatno smanjena, više nego što se očekivalo, kao rezultat proteka vremena i normalne uporabe,
- b) znatne promjene su nastale ili će nastati u bliskoj budućnosti s negativnim učinkom na subjekt u tehnološkim, tržišnim, ekonomskim ili zakonskim uvjetima u kojima posluje ili na tržištu kojem je sredstvo namijenjeno,
- c) tržišne kamatne stope ili druge tržišne stope povrata od ulaganja povećane su tijekom razdoblja, a ta će povećanja vjerojatno utjecati na diskontnu stopu koja se koristi u izračunavanju vrijednosti u uporabi sredstva i znatno smanjiti nadoknadivu svotu sredstva,
- d) knjigovodstvena svota neto-imovine subjekta viša je od njegove cijene na tržištu.

Postoje dva računovodstvena postupka smanjenja vrijednosti dugotrajne materijalne imovine, zavisno o tome je li imovina prethodno bila revalorizirana na višu svotu ili nije. Ukoliko dugotrajna materijalna imovina nije prethodno bila revalorizirana na višu svotu, uslijed smanjenja vrijednosti te imovine priznaje se rashod od vrijednosnog usklađenja. Ukoliko je imovina prethodno bila revalorizirana na višu svotu, ukida se svota oblikovane revalorizacijske pričuve, a revalorizacijsko smanjenje treba izravno teretiti ostalu sveobuhvatnu dobit do iznosa do kojeg to smanjenje ne premašuje iznos koji postoji kao revalorizacijska rezerva za istu imovinu u prethodnim obračunskim razdobljima (MRS 16, t.40.). Važno je naglasiti da ukoliko je svota smanjenja vrijednosti imovine veća od revalorizacijske pričuve, za svotu razlike, priznaje se rashod od smanjenja vrijednosti imovine.

Revalorizacijska se rezerva može prenijeti u zadržanu dobit kada je prestalo priznavanje imovine, a cjelokupna se revalorizacijska rezerva može prenijeti kada se imovina koristi,

²⁶ Cirkveni, T.: „Smanjenje vrijednosti revalorizirane dugotrajne materijalne imovine“, RRiF, br. 3/09., str. 60.

povuče ili otuđi (MRS 16, t.41.). MRS 16 također kaže da se neke rezerve mogu realizirati ako subjekt koristi imovinu. Bez obzira o kojem je slučaju riječ, transfer realizirane revalorizacijske rezerve odvija se direktno kroz glavicu, tj. prijenos revalorizacijske rezerve u zadržanu dobit se ne provodi kroz dobit ili gubitak, a ne prikazuje se ni u Izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti. U slučaju da subjekt koristi imovinu, revalorizirani knjigovodstveni iznos imovine se nadoknađuje kroz upotrebu, tj. kroz amortizaciju; iznos realizirane rezerve je razlika između amortizacije zasnovane na revaloriziranom knjigovodstvenom iznosu sredstva i amortizacije zasnovane na izvornom trošku sredstva.

Postoji mogućnost **istodobnog pojavljivanja gubitka u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti i dobitka od amortizacije revalorizacijskog iznosa**, tj. da subjekt ostvari gubitak koji je nastao kao posljedica revalorizacijskog rashoda, a dobitak od realizirane revalorizacije treba prenijeti na zadržanu zaradu. Postoje dva načina kako treba postupiti u tom slučaju, ali uvijek postoji rizik od pogreške jer ni MSFI ni porezni propisi ne daju jasno i nedvojbeno rješenje. Prvi je način da se imovina čija revalorizacija uvjetuje gubitak, smanji na teret revalorizacijskog viška na imovini i revalorizacijske rezerve uključujući i odgođene porezne obveze. Tada treba provesti revalorizaciju i cijele skupine imovine kojoj ta imovina pripada. Drugi je način da se postojeći gubitak kompenzira dobitkom od amortizacije revalorizacije za svu imovinu u istoj skupini, a ostatak se dobitka umanjen za porez na dobit, za svotu koja prelazi gubitak prenese u zadržani dobitak. Drugi način treba primijeniti kad prvim načinom nije uklonjen gubitak jer je to pokazatelj da imovina u upotrebi ne može pokriti revalorizaciju. Ako se procjenjuje da je revalorizacijski višak koji uzrokuje gubitak u poslovnom rezultatu privremenog karaktera, time je dovršen postupak smanjenja revalorizacije. No ako se procjenjuje da je to trajnije stanje, imovinu ponovno treba revalorizirati naniže. Naime, t. 31. HSFI 6 i t. 31. MRS-a 16 izričito zahtijevaju da se revalorizacija provodi dovoljno redovito tako da se knjigovodstveni iznos ne bi razlikovao od fer vrijednosti.²⁷

Prihod ili rashod od prestanka priznavanja dugotrajne materijalne imovine se utvrđuje na način da se od neto zaračunatog iznosa (ili fer vrijednosti u slučaju zamjene) oduzme knjigovodstvena vrijednost imovine, klasificira se kao ostali prihodi i rashodi, a priznaje se na neto-osnovi. U porezni rashod se priznaje, neamortizirani trošak nabave umanjen za revaloriziranu svotu koja je do trenutka prodaje, darovanja, otuđenja na drugi način ili uništenja uključena u prihode (Zakon o porezu na dobit, čl. 12., t.11.). I u MRS-u 12 (t. 64.) se jasno ističe da subjekt pri prijenosu revalorizacijskih rezervi u zadržanu dobit nakon otuđenja

²⁷ Belak, V. (2009):“ Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine“, Belak Excellens d.o.o., Zagreb., str. 115.

predmeta nekretnina, postrojenja i opreme prenosi iznos u neto svoti bez odgođenog poreza na dobit.²⁸

2.2.3. Modeli priznavanja revalorizacijskih dobitaka i gubitaka

Priznavanje revalorizacijskih dobitaka i gubitaka može se podijeliti na četiri osnovna modela:

- 1) Priznavanje revalorizacijskih dobitaka (gubitaka) u rezervama i prijenos u zadržanu zaradu koji se ne provodi u izvješću o dobitku,
- 2) Priznavanje revalorizacijskih dobitaka (gubitaka) u rezervama te naknadno uključivanje u izvješće o dobitku,
- 3) Priznavanje revalorizacijskih dobitaka i gubitaka izravno u izvješću o dobitku, i
- 4) Odgađanje revalorizacijskih dobitaka i gubitaka, njihovo naknadno amortiziranje i uključivanje u izvješće o dobitku kod transakcija prodaje i povratnog najma.²⁹

Za revalorizaciju dugotrajne materijalne imovinu primjenjuju se 1. i 3. model, tj. model u kojem se revalorizacija ne prikazuje u izvješću o dobitku i model kod kojeg se revalorizacija imovine prikazuje u izvješću o dobitku. Prvi model podliježe MRS-u 16- Nekretnine, postrojenje i oprema, gdje se fer vrijednost primjenjuje kao model za naknadno mjerenje kod revalorizacijskog modela, a revalorizacijski dobitci se prikazuje u obliku revalorizacijskih rezervi. Revalorizacijske rezerve se prenose u zadržanu dobit kada su realizirane, kada se sredstvo otuđi ili povuče, kada se sredstvo koristi i revalorizacijski višak se amortizira. Prema ovom modelu, prijenos revalorizacijske rezerve u zadržanu dobit može biti tako da se prenosi cjelokupna rezerva smanjena za porez na dobit ili da se prenosi amortizirani revalorizacijski višak. Treći model podliježe MRS-u 36: Umanjenje imovine, gdje se fer vrijednost primjenjuje na datum izvještavanja. Priznavanje revalorizacijskih dobitaka i gubitaka za nerevalorizirano sredstvo provodi se izravno u izvješću o dobitku u kojeg se uključuje u razdoblju izvještavanja gdje se priznaju kao rashod. Za revalorizirano sredstvo revalorizirani dobitci/gubici se priznaju na teret rezerve do visine rezerve, a u tom slučaju se ne provode u izvješću o dobitku. Priznavanje revalorizacijskih dobitaka i gubitaka u slučaju ukidanja gubitka od smanjenja, čije se uključivanje u izvješće o dobitku provodi u razdoblju izvještavanja, priznaje se u prihod.

²⁸ Belak, V. (2009): „Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine“, Belak Excellens d.o.o., Zagreb., str. 117.

²⁹ Belak, V.: „Fer vrijednost i tržišno računovodstvo (II. dio)“, RRiF, br. 12/06., str. 16.

Ulaganje u nekretnine je posebna kategorija dugotrajne imovine koja se, prema MRS-u 40, u aktivni iskazuje kao posebna stavka. Nekretnine obuhvaćene MRS-om 16 vlasnik koristi u svom procesu za razliku od „ulaganja u nekretnine“ (investicijske nekretnine) koje vlasnik (ili najmoprimac) ne koristi u svom procesu nego ih koristi kako bi ostvario prihode od najma, radi porasta tržišne vrijednosti imovine ili radi jednog i drugog (zarade na iznajmljivanju i povećanja vrijednosti). Ulaganje u nekretnine su nekretnine koje se sastoje od zemljišta ili zgrada ili dijelova zgrada (ili oboje).

Za vrednovanje i računovodstveni obuhvat „ulaganja u nekretnine“ nakon početnog priznavanja poduzetnik može svojom računovodstvenom politikom odabrati model troška nabave ili model fer vrijednosti. Ukoliko je poduzetnik izabrao model fer vrijednosti tada treba sva ulaganja u nekretnine mjeriti po fer vrijednosti (MRS 40, t.33). Model fer vrijednosti neće biti detaljnije obrađen u sklopu ovog istraživanja ali je važno napomenuti da se znatno razlikuje od modela revalorizacije kojeg obuhvaća MRS 16 jer nema knjiženja revalorizacijskih rezervi (osim u slučaju reklasifikacije), nema obračunavanja amortizacije i dobiti i gubici koji proizlaze iz usklađivanja na fer vrijednost se priznaju u izvještaju o dobitku kao prihodi ili rashodi.³⁰

2.2.4. Odgođena porezna obveza

Porez na dobitak s jedne strane ovisi o računovodstvenom dobitku i propisanoj poreznoj stopi, a s druge strane o bitnim odstupanjima između računovodstvenog dobitka i porezne osnovice. Postoje odstupanja koja imaju stalna obilježja za razliku od nekih računovodstvenih troškova koji se računovodstveno priznaju u jednom razdoblju, a za utvrđivanje porezne osnovice u nekom drugom razdoblju, tj. imaju učinak na plaćanje poreza u razdobljima nakon nastanka poslovnog događaja. MRS 12 (revidiran) smatra da se, u takvim okolnostima, učinak poslovnih događaja i transakcija koji se iskazuju u računu dobitka i gubitka također iskazuje u računu dobitka i gubitka, a oni koji se iskazuju kroz bilancu (npr. kroz glavnice) i njihov se utjecaj na porez na dobitak iskazuje u bilanci (kroz glavnice).³¹

Metoda obveze bilance je nova metoda za evidenciju poreza na dobitak koja je u primjeni u revidiranom MRS-u 12, temelji se na utvrđivanju privremenih razlika koje ujedno i

³⁰ Belak, V. (2009): „Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine“, Belak Excellens d.o.o., Zagreb., str. 177.

³¹ Guzić, Š.: „Računovodstvo dobitnih poreznih razlika u godišnjem obračunu“, RRiF, br. 1/08., str. 134.

obuhvaćaju sve vremenske razlike. Obveza iskazivanja odgođene porezne imovine i odgođenih poreznih obveza je samo u slučaju tzv. privremenih razlika između porezne osnovice i računovodstvenog dobitka. Privremene razlike su, prema MRS 12 (t.5.), razlike između knjigovodstvene vrijednosti imovine ili obveze u izvještaju o financijskom položaju i njihove porezne osnovice. Privremene razlike mogu biti oporezive i odbitne. Oporezive privremene razlike su one razlike čija će posljedica biti oporezivi dobitci ili gubici u budućnosti, tj. stvaraju odgođene porezne obveze dok odbitne porezne razlike imaju za posljedicu svote koje se mogu odbiti pri određivanju poreznog dobitka ili gubitka u budućnosti kada će imovina biti nadoknađena ili obveza podmirena, tj. stvaraju odgođenu poreznu imovinu. Za razliku od odgođene porezne imovine, koja se priznaje za sve odbitne privremene razlike u visini za koju je vjerojatno da će oporezivi dobitak biti raspoloživ, odgođene porezne obveze treba priznati za sve privremene razlike.³²

MRS 12 definira odgođene porezne obveze kao iznose poreza za dobit plative u budućim razdobljima koji se odnose na oporezive privremene razlike. Za razliku od nerevidiranoga, revidirani MRS 12 izričito zahtijeva iskazivanje odgođene porezne obveze u vezi s revalorizacijom imovine te razvrstavanje odgođene porezne imovine i odgođenih poreznih obveza kao netekuću imovinu i netekuće obveze. Odgođena porezna imovina i odgođene porezne obveze evidentiraju se kao dio dugotrajne imovine/obveza bez obzira očekuje li se njihovo ukidanje u razdoblju do jedne godine.³³

Kada se dugotrajna materijalna imovina revalorizira, a ta se revalorizacija uključuje u poreznu osnovicu u nekom budućem razdoblju, poduzetnik je dužan iskazati odgođenu poreznu obvezu, koja se prikazuje kao smanjenje revalorizacijske rezerve, primjenjujući na tu revalorizacijsku rezervu propisanu stopu poreza na dobit. U skladu s MRS-om 12, privremenom poreznom razlikom, i kod revalorizacijskih sredstava, se smatra ukupna razlika između amortizacije obračunate u računovodstvu i amortizacije obračunate po poreznim propisima, tako da se odgođeni porezi utvrđuju na temelju ukupne razlike. Dakle, za razliku od prethodnih primjera, koji su formirali odgođenu poreznu obvezu kroz račun dobiti i gubitka, formiranje revalorizacijske pričuve i odgođene porezne obveze, kao i njihovo ukidanje, provodi se izravno kroz glavnice.

³² Kopun, D.: „Odgođena porezna imovina i odgođene porezne obveze“, RRiF, br. 4/09., str. 31.

³³ Guzić, Š.: „Računovodstvo dobitnih poreznih razlika u godišnjem obračunu“, RRiF, br. 1/08., str. 135.

3. Utjecaj metode revalorizacije dugotrajne materijalne imovine na financijske izvještaje

3.1. Analiza pozicija u financijskim izvještajima

Financijski izvještaji su strukturirani prikaz financijskog položaja i financijske uspješnosti subjekta. Realnim i fer prikazivanjem pružaju informacije koje su korisne širokom krugu korisnika u donošenju ekonomskih odluka. Pružaju informacije o imovini, obvezama, kapitalu, prihodima i rashodima, uplate vlasnika i isplate vlasnicima (po osnovi kapitala u njihovom svojstvu vlasnika) i novčanim tokovima subjekta. U tekućem poslovanju često se pojavljuju situacije da imovina iskazana u poslovnim knjigama i financijskim izvještajima nije iskazana realno i objektivno, odnosno da je precijenjena ili podcijenjena. Stoga treba provesti njeno vrijednosno usklađenje kako bi bila realno prikazana u financijskim izvještajima. Za svrhe ovog istraživanja biti će razmatrani sljedeći financijski izvještaji:

- Izvještaj o financijskom položaju na kraju razdoblja
- Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti razdoblja
- Izvještaj o promjenama kapitala tijekom razdoblja
- Bilješke, koje obuhvaćaju sažetak važnih računovodstvenih politika i druga objašnjenja

Model revalorizacije kojeg društva provode za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine utječe na iskazivanje pozicija u financijskim izvještajima. Utjecaj je posebno vidljiv u bilanci i izvještaju o promjenama kapitala, a bilanca postaje sve značajnija za investitore u odnosu na račun dobiti i gubitka. Primjena modela revalorizacije dugotrajne materijalne imovine utječe na stavke financijskih izvještaja, neke stavke povećava, a neke smanjuje:³⁴

- U bilanci, pozicije aktive Dugotrajna materijalna imovina i Zbroj aktive se povećavaju kao i pozicije pasive Dugoročne obveze, Vlasnički kapital i Zbroj pasive.
- U računu dobiti i gubitka povećane su stavke Amortizacija i Ukupno rashodi dok su stavke Dobitak prije poreza, Porez na dobitak i Dobitak poslije poreza, smanjene.

Primjena metode revalorizacije dugotrajne materijalne imovine također utječe na stavke u izvještaju o promjenama kapitala i to na Zadržana dobit ili preneseni gubitak, Dobit ili gubitak

³⁴ Belak, V. (2009): „Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine“, Belak Excellens d.o.o., Zagreb., str. 21.

tekuće godine, Revalorizacija dugotrajne materijalne imovine (Revalorizacijske rezerve dugotrajne materijalne imovine) i Ukupno kapital i rezerve.

Prema MRS-u 16, ukoliko se pojedina nekretnina, postrojenje i oprema revalorizira, potrebno je revalorizirati cjelokupnu skupinu nekretnina, postrojenja i opreme kojoj to sredstvo pripada, što se odražava i na stavke financijskih izvještaja. Za potrebe ovog istraživanja biti će posebno uzeta za razmatranje bilančna stavka Dugotrajna materijalna imovina kao i sve stavke financijskih izvještaja koje mijenjaju vrijednost kao posljedica revalorizacije dugotrajne materijalne imovine.

U ovom istraživanju vidjet ćemo kroz analizu financijskih izvještaja poduzeća, kako se revalorizacija dugotrajne materijalne imovine odražava na povećanja i smanjenja pozicija financijskih izvještaja.

Bilanca

Bilanca je izvještaj koji kroz vrijednosni iskaz imovine (aktiva) te kapitala i obveza (pasiva) na određeni datum prikazuje financijski položaj, stanje imovine te stanje vlastitog i tuđeg kapitala (obveza) na dan bilanciranja. Aktiva i pasiva prikazani su prema njihovoj strukturi, pri čemu se aktiva, pri čemu se aktiva sastoji od dugotrajne i kratkotrajne imovine, a pasiva od vlastitog i tuđeg kapitala. Tuđi kapital se dijeli na dugoročne i kratkoročne obveze.³⁵

Aktiva i pasiva uvijek imaju istu vrijednost, s tim da aktiva prikazuje društvo kroz vrijednost imovine kojom raspolaže, a pasiva kroz strukturu izvora kojim je ta imovina financirana. Bilanca služi kao izvor informacija o imovini, kapitalu i obvezama, a u pasivi je vidljiv rezultata poslovanja, te ukupni kapital koji pokazuje knjigovodstvenu vrijednost društva. Osim za tekuće obračunsko razdoblje, u bilanci se obavezno prikazuju i usporedni podaci za prethodno obračunsko razdoblje. Na taj se način primjenjuje načelo vremenske povezanosti bilančnih pozicija; konačno stanje prethodne godine treba odgovarati početnom stanju tekuće godine osim ako zbog provođenja ispravaka uslijed promjene računovodstvenih politika ili ispravaka značajnih pogrešaka dođe do prekida ovog načela, a tada je potrebno navesti te promjene u bilješkama.

U slučaju primjene modela revalorizacije dugotrajne materijalne imovine radi se o centripetalnoj promjeni, tj. promjeni koja istovremeno dovodi do povećanja aktive i pasive za

³⁵ Skupina autora : „Računovodstvo trgovačkih društava – prema HSFI i MSFI“, TEB – poslovno savjetovanje, Zagreb, lipanj 2010., str. 798.

isti iznos. Povećanje fer vrijednosti dugotrajne materijalne imovine, povećava aktivu odnosno poziciju dugotrajne materijalne imovine i unosi se u kapital, tj. u revalorizacijske rezerve povećavajući pasivu zajedno s pozicijom odgođenih poreznih obveza. Naknadna realizacija revalorizacijskih dobitaka se prenosi u zadržanu dobit. Formiranje odgođene porezne obveze s naslova revalorizacije nema izravan utjecaj na visinu iskazanog rezultat tekućeg razdoblja nego isključivo na strukturu pasive. Kod revalorizacijskog smanjenja dugotrajne materijalne imovine dolazi do smanjenja navedenih stavki, ukoliko je imovina koja se smanjuje, prethodno revalorizirana naviše i za koju je prethodno postojala stavka revalorizacijskih rezervi u navedenim izvještajima.

Izveštaj o promjenama kapitala

Izveštaj o promjenama kapitala sastavni je dio propisanih godišnjih financijskih izvještaja poduzetnika. Prema ZOR-u, mali poduzetnici obvezni su sastavljati samo bilancu, račun dobiti i gubitka, te bilješke uz financijske izvještaje. Izveštaj o promjenama kapitala su obvezni sastavljati srednji i veliki poduzetnici. Struktura i sadržaj ovog financijskog izvještaja propisana je Pravilnikom o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja.

Izveštaj o promjenama kapitala sastavlja se u cilju prikazivanja svih promjena na kapitalu između dva datuma bilance. Osim kapitalnih transakcija s vlasnicima (i povezanih transakcijskih troškova) promjene kapitala su odraz ukupnih prihoda i rashoda, uključujući dobit i gubitke, ostvarenih aktivnostima subjekta u tom razdoblju, što znači i onih iznosa koji se prema zahtjevima nekih standarda priznaju izravno u kapital, a ne kroz račun dobiti i gubitka (revalorizacijska povećanja ili smanjenja vrijednosti dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine, neki iznosi tekućih i odgođenih poreza i dr.). Promjene na kapitalu odražavaju povećanje ili smanjenje neto imovine društva u određenom razdoblju.³⁶

Izveštaj o promjenama kapitala je podijeljen u dvije cjeline (obrazac POD-PK). Prvi dio obuhvaća stanja pozicija kapitala i rezervi i njihov zbroj, pri čemu je važno spomenuti da njihova struktura nije u potpunosti jednaka strukturi tih pozicija iskazanih u bilanci. U izvješću o promjenama kapitala detaljnije je razrađeno prikazivanje bilančne pozicije revalorizacijske rezerve, dok se rezerve iz dobiti iskazuju samo u sumarnom iznosu, a ne

³⁶ Skupina autora : „Računovodstvo trgovačkih društava – prema HSFI i MSFI“, TEB – poslovno savjetovanje, Zagreb, lipanj 2010., str. 804.

rašćlanjeno kao u bilanci. U drugom dijelu izvještaja, unose se učinci transakcija koje su izravno utjecale na promjenu neke od prethodno navedenih pozicija kapitala.³⁷

U izvještaju o promjenama kapitala, kao i u bilanci, vidljiva je stavka zadržane dobiti. Zadržana dobit je dobit prenesena iz prethodnog obračunskog razdoblja koja nije namijenjena za neku svrhu nego će biti raspoređena naknadno. Može se koristiti i za pokriće gubitka. Zadržana dobit može poslužiti poduzećima, ukoliko koriste model revalorizacije dugotrajne materijalne imovine za naknadno vrednovanje imovine, kao neka vrsta zaštite kapitala da se izbjegne pretvaranje stvarne vrijednosti imovine u dobit koja bi bila isplaćenima vlasnicima kapitala.

Račun dobiti i gubitka

Račun dobiti i gubitka, u skladu s odredbama čl. 15. ZOR-a i toč. 1.8. HSFI-a 1 – Financijski izvještaji, prikazuje prihode i rashode te dobit ili gubitak ostvaren u određenom obračunskom razdoblju. Prihodi i rashodi u računu dobiti i gubitka klasificirani su, sukladno Pravilniku prema aktivnostima iz kojih proizlaze, na:

- poslovne prihode/rashode,
- financijske prihode (i nerealizirane dobitke) / financijske rashode (i nerealizirane gubitke),
- izvanredne-ostale prihode/rashode.

Obveznici MSFI-a, prihode/rashode od prestanka priznavanja dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine, povlačenja ili otuđenja ulaganja u nekretnine, prodaje dugotrajne materijalne imovine i prestanka poslovanja, prema MRS-u 1, priznaju kao ostale poslovne prihode/rashode (nijedna stavka se ne prikazuje kao izvanredna). U računu dobiti i gubitka za tekuće obračunsko razdoblje obavezno se prikazuju i usporedni podaci za prethodno obračunsko razdoblje.³⁸

Transfer realizirane revalorizacije se odvija direktno kroz glavnica i ne knjiži se kroz izvještaj o dobiti. Revalorizacijsko povećanje dugotrajne materijalne imovine izvještava se u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti.

³⁷ Skupina autora : „Računovodstvo trgovačkih društava – prema HSFI i MSFI“, TEB – poslovno savjetovanje, Zagreb, lipanj 2010., str. 804.

³⁸ Skupina autora : „Računovodstvo trgovačkih društava – prema HSFI i MSFI“, TEB – poslovno savjetovanje, Zagreb, lipanj 2010., str. 796.

Model revalorizacije dugotrajne materijalne imovine utječe na račun dobiti ili gubitka kroz prihode i rashode. Kroz račun dobiti i gubitka se evidentira prihod u slučaju revalorizacije već revalorizirane imovine i to ako se revalorizira naviše imovina prethodno smanjena revalorizacijom (do iznosa prethodno priznatog rashoda od smanjenja imovine), a rashod se evidentira u slučaju revalorizacijskog smanjenja imovine koja prethodno nije revalorizirana naviše. U razdobljima nakon provedene revalorizacije, zbog procjenom povećane vrijednosti imovine, veća je osnovica za njihovu amortizaciju, tj. troškovi amortizacije što utječe na smanjenje neto-dobitka u račun dobiti i gubitka.

3.2. Analiza financijskih izvještaja

Analiza financijskih izvještaja teži cjelovitom obuhvatu svih vrijednosnih ili novčanih podataka i informacija. Usmjerena je na kvantitativne financijske informacije i zbog toga se još naziva financijskom analizom. Ističe se da je računovodstvo „jezik poslovanja“, a financijska analiza koja se temelji na računovodstvu i financijskom računovodstvu, omogućava primjenu tog jezika u svim poslovnim situacijama. Analiza financijskih izvještaja teži i ka pogledu u budućnost i naglašavanju onih aspekata poslovanja koji su kritični za preživljavanje, a to su, prije svega sigurnost i uspješnost poslovanja. Uobičajena analitička sredstva i postupci koji se koriste u analizi financijskih izvještaja su:³⁹

- komparativni financijski izvještaji
- strukturni financijski izvještaji
- analiza pomoću pokazatelja
- specijalizirane analize

Komparativni financijski izvještaji omogućavaju uočavanje promjena tokom vremena, tj. tokom više obračunskih razdoblja. služe kao podloga za provedbu horizontalne analize kojom se nastoji uočiti tendencija i dinamika promjena pojedinih pozicija temeljnih financijskih izvještaja. Temeljem tih promjena prati se uspješnost i sigurnost poslovanja poduzeća.

Strukturni financijski izvještaji služe kao podloga za provedbu vertikalne analize te se mogu razmatrati u kontekstu raščlanjivanja. Vertikalnom analizom se podrazumijeva

³⁹ Skupina autora : „Računovodstvo trgovačkih društava – prema HSFI i MSFI“, TEB – poslovno savjetovanje, Zagreb, lipanj 2010., str. 906.

uspoređivanje podataka (postotnog udjela stavke u odnosu na odgovarajući zbroj) u jednoj godini čime se omogućava uvid u strukturu financijskih izvještaja. Takvi izvještaji vrlo su korisni pri uspoređivanju financijskih izvještaja dvaju poduzeća različitih veličina kada usporedbe putem apsolutnih brojeva nemaju smisla te posebice u uvjetima visoke inflacije kada tijekom vremena nije moguće uspoređivati apsolutne iznose.⁴⁰

Analiza financijskih izvještaja pomoću financijskih pokazatelja je jedna od najpoznatijih i najčešće korištenih analiza koja može dati dobar pregled poduzeća i naglasiti njegove slabosti i snage. U financijskoj analizi pokazatelji su nositelji informacija potrebnih za upravljanje poslovanjem i razvitkom poduzeća, a oblikuju se s ciljem stvaranja informacijske podloge potrebne za donošenje određenih odluka. Već su navedena uobičajena analitička sredstva i postupci koji se koriste u analizi financijskih izvještaja. S obzirom na informacijsku podlogu koju treba stvoriti u svrhu donošenja određenih poslovnih odluka razlikuje se nekoliko skupina financijskih pokazatelja: pokazatelji likvidnosti, zaduženosti, aktivnosti, ekonomičnosti, profitabilnosti i investiranja. Za dobro upravljanje trebali bi biti zadovoljeni kriteriji sigurnosti i uspješnosti; u tom kontekstu pokazatelji likvidnosti i zaduženosti se smatraju pokazateljima sigurnosti poslovanja, a pokazatelji ekonomičnosti, profitabilnosti i investiranja pokazateljima uspješnosti. Pokazatelji aktivnosti mogu se smatrati i pokazateljima sigurnosti i pokazateljima uspješnosti.⁴¹

Nakon revalorizacije dugotrajne materijalne imovine dolazi do značajnih razlika u iskazivanju bilančnih pozicija i pozicija u računu dobiti i gubitka u odnosu na tvrtke koje nisu primijenile revalorizaciju. Pritom se postavlja nekoliko bitnih pitanja koje zahtijevaju odgovore. Prvo pitanje koje izaziva kontroverze je što je pravi poslovni rezultat nakon realizacije revalorizacijskih dobitaka. Drugo pitanje koje računovodstveni standardi ostavljaju nejasnim je moguća istodobna pojava poslovnih gubitaka i revalorizacijskih dobitaka koji se prenose u zadržanu zaradu. Treće pitanje koje računovodstveni standardi također ostavljaju nejasnim je treba li trošak amortizacije revalorizacijskog viška proizvodnih sredstava teretiti trošak proizvodnje zaliha ili ostale rashode.⁴²

U istraživačkom dijelu rada će biti analizirane mjere solventnosti kao i utjecaj primjene modela revalorizacije dugotrajne materijalne imovine na odabrane mjere solventnosti (stupanj

⁴⁰ Skupina autora : „Računovodstvo trgovačkih društava – prema HSFI i MSFI“, TEB – poslovno savjetovanje, Zagreb, lipanj 2010., str. 916.

⁴¹ Skupina autora : „Računovodstvo trgovačkih društava – prema HSFI i MSFI“, TEB – poslovno savjetovanje, Zagreb, lipanj 2010., str. 909.

⁴² Belak, V.: „Pokazatelji uspješnosti nakon revalorizacije imovine“, RRiF, br. 10/10., str. 20.

zaduženosti, udjel tuđeg kapitala i odnos ukupnih obveza i glavnice), za svako pojedino poduzeće.

Solventnost se može definirati kao sposobnost plaćanja ukupnih obveza odnosno kao sposobnost pokrića obveza na dugi rok. Značenje dobre solventnosti je to što smanjuje dugoročne rizike poslovanja poduzeća. Iako se pokazatelji solventnosti računaju na temelju podataka iz bilance koja vrijedi samo na određeni datum, oni u određenoj mjeri oslikavaju buduće performanse. Pokazatelji solventnosti upućuju na politiku koju treba voditi u financiranju poslovanja.⁴³

Stupanj zaduženosti prikazuje odnos ukupnih obveza i imovine. Pokazuje koliki je postotak imovine financiran iz kratkoročnih i dugoročnih obveza. Kontrolna mjera tog pokazatelja je 50 %, a krajnjom granicom tolerancije se smatra 70% iznad koje se smatra da je kompanija prekomjerno zadužena. Temeljni obrazac za izračunavanje stupnja zaduženosti u slučaju nerevalorizirane imovine je:

$$\text{Stupanj zaduženosti} = \frac{\text{Ukupne obveze}}{\text{Aktiva}} \quad (1)$$

Stupanj zaduženosti u slučaju revalorizirane imovine pokazuje manju zaduženost. U slučaju nerealno visoke revalorizacije taj pokazatelj može zavarati. Da bi se postigla usporedivost obrazac stupnja zaduženosti treba korigirati. Korigirani obrazac izgleda ovako⁴⁴:

$$\text{Stupanj zaduženosti} = \frac{\text{Ukupne obveze} - \text{odgođeni porezi}}{\text{Aktiva} - \text{revalorizacijske rezerve} - \text{odgođeni porezi}} \quad (2)$$

Odnos ukupnih obveza i glavnice pokazuje stupanj ravnoteže između vlastitog i tuđeg izvora financiranja. Kontrolna mjera je 1:1. Temeljni obrazac za izračunavanje odnosa ukupnih obveza i kapitala u slučaju nerevalorizirane imovine izgleda ovako:

⁴³ Belak, V.: „Analiza poslovne uspješnosti“, RRiF plus, Zagreb, svibanj 2014. , str. 177.

⁴⁴ Belak, V.: „Pokazatelji uspješnosti nakon revalorizacije imovine“, RRiF, br. 10/10., str. 26.

$$\text{Odnos ukupnih obveza i kapitala} = \frac{\text{Ukupne obveze}}{\text{Kapital}} \quad (3)$$

Odnos ukupnih obveza i kapitala u slučaju revalorizirane imovine prikazuje manji postotak zbog toga što je kapital povećan za revalorizacijske rezerve, a obveze su povećane samo za odgođene poreze. Da bi se postigla usporedivost, obrazac odnosa ukupnih obveza i kapitala treba korigirati ovako⁴⁵:

$$\text{Odnos ukupnih obveza i kapitala} = \frac{\text{Ukupne obveze} - \text{Odgođeni porezi}}{\text{Kapital} - \text{Revalorizacijske rezerve}} \quad (4)$$

Udjel tuđeg kapitala pokazuje odnos dugoročnih obveza i kapitala a izračunava se kao omjer tuđih dugoročnih obveza i sume tuđih dugoročnih obveza i kapitala. Kontrolna mjera je ovog pokazatelja je 33%. Ovaj pokazatelj kao mjerilo performanse služi za ocjenu rizičnosti previsokog financiranja iz dugoročnih tuđih izvora u odnosu na vlasnički kapital.⁴⁶ Temeljni obrazac za izračunavanje udjela tuđeg kapitala u slučaju nerevalorizirane imovine izgleda ovako:

$$\text{Udjel tuđeg kapitala} = \frac{\text{Tuđe dugoročne obveze}}{\text{Tuđe dugoročne obveze} + \text{Kapital}} \quad (5)$$

Udjel tuđeg kapitala u slučaju revalorizirane imovine prikazuje manji postotak zbog toga što je kapital povećan za revalorizacijske rezerve. Da bi se postigla usporedivost udjel tuđeg kapitala treba ispraviti ovako⁴⁷:

$$\text{Udjel tuđeg kapitala} = \frac{\text{Tuđe dugoročne obveze}}{\text{Tuđe dugoročne ovez} + \text{Kapital} - \text{Revalorizacijske rezerve}} \quad (6)$$

⁴⁵ Belak, V.: „Pokazatelji uspješnosti nakon revalorizacije imovine“, RRiF, br. 10/10., str. 26.

⁴⁶ Belak, V.: „Analiza poslovne uspješnosti“, RRiF plus, Zagreb, svibanj 2014. , str. 191.

⁴⁷ Belak, V.: „Pokazatelji uspješnosti nakon revalorizacije imovine“, RRiF, br. 10/10., str. 26.

4. Revalorizacija kao dio kreativnog računovodstva

Kreativno računovodstvo najjednostavnije bi definirali kao postupak kojim računovođe, koristeći svoje poznavanje računovodstvenih pravila, manipuliraju brojevima iskazanim na knjigovodstvenim računima tvrtke. Kreativno računovodstvo podrazumijeva legalne i ilegalne akcije računovođa, uporabu i zlouporabu računovodstvenih tehnika i načela s namjerom prikazivanja financijskih rezultata koji ne odgovaraju realnoj i istinitoj situaciji.

Postoje brojne definicije kreativnog računovodstva od kojih se mogu izdvojiti one koje najbolje dočaravaju što se pod tim pojmom podrazumijeva. To su sljedeće definicije:⁴⁸

- „domišljata uporaba računovodstvenih brojeva“
- „uporaba i zlouporaba (engl. use and abuse) računovodstvenih tehnika i načela da bi se prikazali financijski rezultati koji, namjerno, odstupaju od istinitog i fer prikaza.“ (O’ Regan, P., 2006, p. 369.)
- „neki ili svi koraci korišteni za igranje igre financijskim brojevima, nasilan (agresivan) izbor i primjena računovodstvenih načela, unutar i izvan računovodstvenih standarda kao i lažiranje financijskih izvještaja“ (Mulford, C. W. and E. E. Comiskey, 2002, p. 51.).
- „kreativno računovodstvo je transformacija financijskih računovodstvenih prikaza od onoga što je stvarno u ono što subjekt želi prikazati koristeći postojeća pravila i/ili ignorirajući neka od njih.“ (Naser, K., 1993; p. 2.).

Kao što se može vidjeti iz samo nekoliko definicija „kreativnog računovodstva“ u praktičnoj primjeni njegove su glavne osobine:⁴⁹

- za „prilagođavanje“ financijskih izvještaja da bi se dobila slika po želji subjekata koji izvještava
- koriste se legalne mogućnosti izbora fleksibilnih računovodstvenih metoda, postupka i procjena
- koriste se rubne i „nategnute“ mogućnosti iskazivanja događaja, kao i nejasna područja računovodstvenih standard koja otežavaju kontrolu i reviziju
- ističe se značenje informacija koje pogoduju izvještajnom subjektu a umanjuje i skriva značenje informacija koje mu ne pogoduju

⁴⁸ Belak, V.: Kreativno računovodstvo i njegov utjecaj na financijske izvještaje, RRiF, br. 8/08., str. 13.

⁴⁹ Belak, V.: Kreativno računovodstvo i njegov utjecaj na financijske izvještaje, RRiF, br. 8/08., str. 14.

- primjenjuju se i mnoge zloporabe (engl. abuse) koje znatno prekoračuju zakonske okvire i prelaze u kriminal koji se teško otkriva

U našoj se praksi može uočiti naglašena primjena kreativnog računovodstva u području revalorizacije. Naime, MRS 16 poduzeću daje izbor između troškovnog modela i modela revalorizacije za iskazivanje nekretnina, postrojenja i opreme u bilanci. Ako menadžment poduzeća izabere model revalorizacije, tada se na kraju razdoblja procjenjuju nekretnine, postrojenja i oprema po fer vrijednosti.

Primjena instituta fer vrijednosti, iako se često doima nužnim, otvara prostor za manipulaciju u financijskim izvještajima. Budući da se visina fer vrijednosti procjenjuje, moguća su mnoga odstupanja od stvarne fer vrijednosti, a i manipulacije s tim stavkama. Institut fer vrijednosti za prvobitan cilj je imao iskazivanje imovine po realnoj i fer vrijednosti, a ne namještanje financijskih izvještaja po želji menadžmenta.

Efekti procjene po fer vrijednosti knjiže se preko računa revalorizacijskih rezervi koje pak predstavljaju sastavnicu vlastitog kapitala i posljedično se poboljšava odnos kapitala i obveza, istovremeno se i povećava vrijednost revalorizirane imovine i prikazuje se veća imovina u aktivi, stoga i ne čudi činjenica što su mnoga poduzeća usvojila model revalorizacije i obavljaju procjenu po fer vrijednosti kako bi prikazali veću imovinu u aktivi i poboljšali sliku solventnosti.

4.1. Potencijalni faktori utjecaja na odluku o metodi vrednovanja

Pri donošenju odluke o primjeni metode revalorizacije ili metode troška nabave, poduzeća sagledavaju pozitivne i negativne aspekte te odluke. Postoje razlozi „za“ i „protiv“ procjene dugotrajne materijalne imovine metodom revalorizacije iz koje proizlaze i pozitivni i negativni učinci na podatke prikazane u financijskim izvještajima. Christensen i Nikolaev u svom istraživanju iz 2008., dokazuju da razina zaduženosti poduzeća značajno utječe na njegovu odluku o primjeni metode revalorizacije (metode fer vrijednosti).⁵⁰

Ako poduzeće provede revalorizaciju nekretnina, postrojenja i opreme ili nematerijalne imovine na višu vrijednost, povećanje vrijednosti imovine se evidentira u revalorizacijskim

⁵⁰ Šodan, S. (2009): „Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU- Primjena metode fer vrijednosti u vrednovanju dugotrajne nefinancijske imovine u Hrvatskoj“, zbornik radova „Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU“ (urednik B.Ramljak), Ekonomski fakultet, Split, str. 80.

rezervama u glavnici. Povećanje glavnice smanjuje stupanj zaduženosti, odnosno povećava stupanj vlastitog financiranja, što poboljšava imovinski i financijski položaj poduzeća i djeluje pozitivno u očima vjerovnika. Također, odluka o primjeni fer vrijednosti može biti inicirana od strane kreditora koje više zanima likvidacijska ili tržišna vrijednost imovine poduzeća nego povijesni trošak te imovine. Ako se ulaganje u nekretnine evidentira po fer vrijednosti, onda se njezino povećanje vrijednosti evidentira u računu dobiti i gubitka, što može poboljšati profitabilnost poduzeća i prije nego što poduzeće realizira prodaju nekretnine. Iako se povećana volatilnost obično veže uz primjenu fer vrijednosti, u nekim slučajevima primjena povijesnog troška također može uzrokovati volatilnost u financijskim izvještajima, te s tog aspekta može biti jedan od razloga zašto poduzeća biraju metodu fer vrijednosti. Još jedan faktor koji može pozitivno djelovati na odluku o primjeni fer vrijednosti je mogućnost korištenja revalorizacijskih rezervi za isplatu dividendi ili pokriće gubitka iz prošlih godina. Naime, revalorizacijske se rezerve mogu prenijeti u zadržane zarade u trenutku realizacije imovine, ali se dio amortizacije obračunan na razliku između revalorizirane i nabavne vrijednosti imovine može prebaciti na zadržane zarade i prije realizacije imovine.⁵¹

Faktori koji negativno utječu na odluku o primjeni fer vrijednosti su: u EU se vrlo rijetko prakticira procjena dugotrajne materijalne imovine po fer vrijednosti od strane društva koja primjenjuju MSFI, uzrokuje veće troškove amortizacije i manji dobitak u računu dobiti, razlika između računovodstvene i porezne amortizacije uvjetuje utvrđivanje porezne imovine i odgođenih poreznih obveza, ne utječe na novčane tokove i ne popravljaju likvidnost i solventnost društva, ne postoji mogućnost korištenja nastalih nerealiziranih revalorizacijskih rezervi, ne priznaje se u poreznoj bilanci, može utjecati na veličinu društva, javljaju se izdaci i troškovi za svrhu procjene, a i kolizija s računovodstvenim načelima opreznosti (impariteta) i realizacije, nadalje, financijski izvještaji postaju skup različitih vrijednosti i nema ovlaštenih procjenitelja.

⁵¹ Šodan, S. (2009): „Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU- Primjena metode fer vrijednosti u vrednovanju dugotrajne nefinancijske imovine u Hrvatskoj“, zbornik radova „Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU“ (urednik B.Ramljak), Ekonomski fakultet, Split, str. 81.

4.2. Usporedba s praksom procjene imovine u Europskoj Uniji

Istraživanje koliko je učestala primjena metode revalorizacije dugotrajne materijalne imovine je provedeno na uzorku poduzeća EU a isto tako postoji istraživanje napravljeno na uzorku hrvatskih poduzeća.

U istraživanju na uzorku poduzeća iz EU56, u dijelu koji se bavi računovodstvom po fer vrijednosti, sudjelovalo je 200 najvećih kompanija zemalja EU čijim se vrijednosnim papirima trguje na burzi i koje su svoje financijsko izvještavanje provele u skladu s MSFI-ima. Istraživanje je objavljeno 2007. pod nazivom „Primjena MSFI u EU i Smjernica o fer vrijednosti - Izveštaj za potrebe Europske komisije“, a obavio ga je Institut potvrđenih računovođa Engleske i Walesa. Rezultati istraživanja su pokazali da oko 96% kompanija iz EU, koje izvještaje sastavljaju po metodi troška, koriste metodu troška za naknadno vrednovanje osnovnih sredstava, a ostalih 4% procjenu po fer vrijednosti obavlja isključivo za nekretnine dok se procjena postrojenja i opreme po fer vrijednosti uopće ne prakticira. Zaključak donesen na temelju provedenog istraživanja je da je računovodstva po fer vrijednosti mnogo manje rasprostranjeno nego što se pretpostavljalo te da se kompanije, ukoliko imaju mogućnost biranja, odlučuju na troškovni model.⁵²

Istraživanje provedeno na uzorku od 180 poduzeća čiji vrijednosni papiri kotiraju na Zagrebačkoj burzi, a svoje financijsko izvještavanje provode u skladu s MSFI-ima pokazuje slične rezultate; samo 3% od poduzeća iz uzorka koriste metodu revalorizacije za svu imovinu unutar skupine nekretnine, postrojenja i oprema, a 16% poduzeća koristi revalorizaciju samo za nekretnine. Poduzeća koja imaju ulaganja u nekretnine, 13% njih primjenjuje fer vrijednost, a ostatak primjenjuje metodu troška nabave.⁵³

Može se reći da navedena istraživanja imaju približno slične rezultate, poduzeća pretežno koriste metodu troška kao metodu za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine. Proporcije onih koji koriste metodu fer vrijednosti, odnosno revalorizacije u EU su za samo nekoliko postotnih poena manji od onih u RH. Iz oba istraživanja je vidljivo da se metoda revalorizacije najviše koristi za vrednovanje nekretnina. Očito je da ova metoda, iako

⁵² Šodan, S. (2009): „Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU- Primjena metode fer vrijednosti u vrednovanju dugotrajne nefinancijske imovine u Hrvatskoj“, zbornik radova „Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU“ (urednik B.Ramljak), Ekonomski fakultet, Split, str. 79.

⁵³ Šodan, S. (2009): „Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU- Primjena metode fer vrijednosti u vrednovanju dugotrajne nefinancijske imovine u Hrvatskoj“, zbornik radova „Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU“ (urednik B.Ramljak), Ekonomski fakultet, Split, str. 74.

predstavlja određen napredak u financijskom izvještavanju, još uvijek ima svojih nedostataka i vrlo je malo zastupljena u praksi.

5. Empirijsko istraživanje na uzorku hrvatskih poduzeća

Cilj istraživanja je dokazati kako revalorizacija dugotrajne materijalne imovine utječe na strukturu financijskih izvještaja i na pokazatelje uspješnosti određenih tvrtki. Na početku rada postavljena je hipoteza koja će se testiranjem dokazati kao istinita ili opovrgnuta. Postavljena hipoteza glasi:

H1: Primjenom metoda revalorizacije dugotrajne materijalne imovine utječe se na izgled financijskih izvještaja.

Iz temeljne hipoteze će se testiranjem pokušati dokazati i dvije pomoćne hipoteze koje glase:

H1.1.: Revalorizacija dugotrajne materijalne imovine utječe na financijski položaj u bilanci i uspješnost poslovanja u računu dobiti i gubitka.

H1.2.: Revalorizacija dugotrajne materijalne imovine utječe na financijske pokazatelje tvrtki.

5.1. Definiranje uzorka

Analizirat će se izvještaji za tvrtke koje imaju povećanje, smanjenje i prodaju revalorizirane dugotrajne imovine, te iz priloženih bilanci, kvalitetno napraviti analizu iz koje se vidi utjecaj revalorizacije na bilancu, i to:

1. Prodaja dugotrajne materijalne imovine, koja je u prošlosti revalorizirana, te utjecaj na bilancu ukidanja rezerviranja, i ostvarene neto dobiti koja je rezultat prodaje te revalorizirane imovine (Merkur 5 d.o.o. Split).
2. Povećanje dugotrajne materijalne imovine, i iskazane iznose revalorizacije u poziciji kapitala, i njihov utjecaj na kvalitetu bilance (Svpetrvs Hoteli d.d. Supetar)
3. Drastično smanjenje dugotrajne materijalne imovine zbog pada tržišne vrijednosti iste, i utjecaj revalorizacije naniže, iskazan kroz tekuće gubitke u 2014. godini (Atlantska plovidba d.d. Dubrovnik)

5.1.1. Analiza odnosa pozicija u financijskim izvještajima

U ovom istraživanju će biti korišteni komparativni financijski izvještaji, odnosno horizontalna analiza financijskih izvještaja poduzeća kroz razdoblje od 5 godina. Financijski izvještaji poduzeća su promatrani za svako poduzeće zasebno, analiza će obuhvatiti razdoblje od 2010.-2014., a razmatrat će se informacije iz financijskih izvještaja dostupnih na stranicama Fina-e i na stranicama poduzeća. U svrhu analize financijskih izvještaja, s naglaskom na pozicije izvještaja o promjenama kapitala, bilance i računa dobiti i gubitka te s ciljem lakšeg analiziranja i preglednosti podataka napravljene su tablice za svako poduzeće, obuhvativši financijske izvještaje 2010.-2014. s najbitnijim stavkama (iz navedenih financijskih izvještaja) za daljnju analizu i svrhe istraživanja ovog rada. Posebna pozornost prilikom analize bit će obraćena na stavke: Revalorizacijske rezerve dugotrajne materijalne imovine, Zadržana dobit ili preneseni gubitak, Dobit ili gubitak tekuće godine, Dugotrajna materijalna imovina i Odgođene porezne obveze.

Dobiveni rezultati horizontalne analize su apsolutni pokazatelji i iznosi postotnih promjena pojedinih stavki izvještaja. Apsolutni pokazatelji se računaju običnim oduzimanjem vrijednosti pojave u jednom vremenskom razdoblju od vrijednosti iste pojave u prethodnom razdoblju i izražavaju se u originalnim jedinicama mjere. Pojedinačna apsolutna mjera će se izračunavati od razdoblja do razdoblja, a ne prema nekom baznom razdoblju. Postotna promjena se računa na način da se povećanje vrijednosti jedne godine u odnosu na prethodnu, tj. pojedinačna apsolutna mjera, stavlja u omjer s iznosom stavke u prethodnoj godini i množi sa 100 kako bi se dobio postotak povećanja/smanjenja u odnosu na prošlu ako baznu godinu.

Jedan od ciljeva ovog istraživanja, kao što je već navedeno, je i pokazati koje su razlike u iskazivanju vrijednosti imovine i njezinih izvora u slučaju kada revalorizacija dugotrajne materijalne imovine nije provedena u odnosu na situaciju kada je revalorizacija provedena. Primjenom vertikalne analize utvrdit će se utjecaj revalorizacije na bilancu, točnije koliki udio u aktivi/pasivi (pojedine poslovne godine pojedinog poduzeća) čine revalorizacijske rezerve DMI i odgođene porezne obveze.

Kako bi se došlo do zaključka kako odabrani model revalorizacije utječe na poslovni rezultat pojedinog poduzeća te što je zapravo pravi poslovni rezultat i kako bi se utvrdilo postoji li mogućnost da se istovremeno pojavi poslovni gubitak i revalorizacijski dobitak u financijskim izvještajima, treba razmotriti koliko je revalorizacije u određenoj poslovnoj godini realizirano

odnosno za koliko je povećana zadržana dobit zbog prijenosa istog tog iznosa sa stavke revalorizacijskih rezervi dugotrajne materijalne imovine. Povećavajući na taj način zadržanu dobit, ili smanjujući preneseni gubitak, poduzeće ne iskazuje pravi poslovni rezultat jer zadržana dobit može poslužiti kao neka vrsta zaštite kapitala da se izbjegne pretvaranje stvarne vrijednosti imovine u dobit.

Podaci dobiveni horizontalnom analizom će biti detaljnije promotreni s ciljem detektiranja jedne od navedenih situacija koje se mogu pojaviti:

1. Dolazi do povećanja revalorizacijskih rezervi unatoč gubitku poslovanja tekuće godine što, uz nepromijenjene uvjete poslovanja, uzrokuje eventualni veći gubitak u narednim poslovnim godinama zbog povećanih rashoda uzrokovanih povećanim troškom amortizacije (revaloriziranog dijela DMI).
2. Dolazi do smanjenja revalorizacijske rezerve i povećanja zadržane dobiti. U tom slučaju se analizira odnos promjene zadržane dobiti i promjene revalorizacijske rezerve DMI da bi se ustanovilo postoji li mogućnost da je povećanje zadržane dobiti nastalo realizacijom revalorizacije, odnosno prebacivanjem iznosa sa stavke revalorizacijske rezerve na zadržanu dobit.
3. Dolazi do situacije navedene pod 2. ali se istovremeno pojavljuje i stavka gubitka poslovne godine što navodi na to da poduzeće uistinu koristi stavku zadržane dobiti kao zaštitu kapitala. Zbog nedostatka podatka o iznosima realizacije revalorizacije dugotrajne materijalne imovine, prebacivanja na zadržanu dobit, pokušat će se na temelju sljedećih pretpostavki doći do zaključka o utjecaju primjene metode revalorizacije dugotrajne materijalne imovine na financijske izvještaje poduzeća.

Pretpostavke:

1. Pokušat će se analizom dobitka/gubitka poslovne godine i zadržane dobiti/prenesenog gubitka stvoriti slika o promjeni zadržane dobiti/prenesenog gubitka i to će se usporediti s promjenom revalorizacijskih rezervi:
 - Pretpostavka je da zadržana dobit/preneseni gubitak tekuće godine sadrži dobitak/gubitak razdoblja prethodne poslovne godine i zadržanu dobit/preneseni gubitak prethodne godine, tj. da zadržana dobit predstavlja kumulativnu neraspoređenu dobit iz prethodnih godina.
 - Ukoliko je iznos zadržane dobiti tekućeg razdoblja veći od pretpostavljenog (sume iznosa dobitka/gubitka i zadržanog dobitka/prenesenog gubitka iz

prethodne poslovne godine) dolazi se do zaključka je zadržana dobit povećana/preneseni gubitak smanjen. Prva pretpostavka je da je do promjene povećanja došlo uslijed prijenosa realiziranog iznosa revalorizacije s revalorizacijske rezerve na zadržanu dobit. Pretpostavlja se, ukoliko je razlika između stavki revalorizacijskih rezervi (prethodne i tekuće godine, u horizontalnoj analizi) manja od iznosa za koji odstupa prethodno spomenuta zadržana dobit, da je ostvaren prijenos svih revalorizacijskih rezervi na zadržanu dobit za iznos promjene ili približno, a ukoliko je taj iznos veći pretpostavlja se da se prenio samo dio revalorizacijskih rezervi na zadržanu dobit. Sve promjene prati i paralelna analiza izvještaja o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti, tj. prihoda i rashoda po osnovu revalorizacije.

- Ukoliko je vidljiva pozitivna razlika između stvarne i pretpostavljene zadržane dobiti, uz također pozitivnu razliku revalorizacijskih rezervi i onih iz prethodnog razdoblja, moglo bi se pretpostaviti da je došlo do povećanja na temelju revalorizacije, međutim, teško je pretpostaviti takvo nešto bez detaljnijih podataka, samo postoji mogućnost da je došlo do povećanja revalorizacijskih rezervi DMI za iznos veći od smanjenja (što je rezultiralo ukupnim povećanjem) ali i istovremenom realizacijom koja je povećala zadržanu dobit.
 - Ukoliko je iznos zadržane dobiti evidentirane u tekućoj poslovnoj godini, manji od pretpostavljenog, zaključak je da je došlo do dodatnog smanjenja zadržane dobiti pa se pretpostavlja (u nedostatku informacija o svim promjenama revalorizacijskih rezervi) da poduzeće nije prenosilo nikakav iznos s revalorizacijske rezerve na zadržanu dobit.
2. Ukoliko u izvještaju o promjenama kapitala nije dostupan podatak za revalorizacijske rezerve dugotrajne materijalne imovine, ponekad se uzima (ukoliko se može iz bilješki doći do tog zaključka) za potrebe analize da je dovoljna informacija o ukupnim revalorizacijskim rezervama, za koje se u tom slučaju pretpostavlja da su jednake iznosu revalorizacijskih rezervi DMI, uz posebnu napomenu.
 3. Odgođene porezne obveze su uzete u analizu pod pretpostavkom da je cijeli prikazani iznos nastao kao učinak revalorizacije dugotrajne materijalne imovine. Ukoliko nema dostupnog podatka o iznosu odgođenih poreznih obveza, smatra se da je njihov iznos jednak nuli (0) u promatranom razdoblju.

Pojašnjenja za narednu analizu:

- Znak – (crtica), ukoliko je sam unutar pojedine ćelije, označava da nema prikazanog iznosa te stavke u dostupnim izvještajima, ili je taj iznos jednak nuli (0).
- Za potrebe horizontalne analize, promjene dobiti (gubitka) razdoblja su promatrane kao vrijednosti povećanja/smanjenja vrijednosti, a u osnovnoj tablici se može vidjeti je li se radilo o dobitku ili gubitku.
- Bilješke nakon prikaza tablice, s podacima iz financijskih izvještaja, su u svrhu lakšeg razumijevanja podataka u tablici. Služe i kao posebna naznaka za pojedine nepravilnosti ili nepodudaranje podataka uočenih tokom prikupljanja i analiziranja izvještaja. Radi lakše preglednosti, svrstane su i u posebnu tablicu.
- Analizom poduzeća po godinama će se pokušati objasniti kako se, u promatranom razdoblju, kretao iznos DMI i revalorizacijski rezervi (DMI), da li je postojalo istovremeno pojavljivanje povećanja revalorizacijskih rezervi iako postoji vjerojatnost o negativnom poslovnom rezultatu tekuće godine (promatrajući prošlo, a i uspoređujući s budućim razdobljima), postoji li smanjenje revalorizacijskih rezervi koje je možda imalo za posljedicu povećanje zadržane dobiti i da li istovremeno evidentiran gubitak poslovne godine. Analizirat će se i ostale bitne stavke prikazane kroz tablice.
- U istraživanje su uzeta tri poduzeća sa Fina-e za koje se, na temelju prikazanih revalorizacijskih rezervi u izvještajima, pretpostavljalo da provode revalorizaciju dugotrajne materijalne imovine.
- Za provedeno istraživanje uzete su stavke iz financijskih izvještaja (zabilježene u tablici prikazanoj za svako poduzeće zasebno) koje su smatrane najvažnijima za uvid kakav utjecaj ima metoda revalorizacije na financijske izvještaje poduzeća. Neke stavke, kao revalorizacijske rezerve i druge, koje se prikazuju kroz više financijskih izvještaja, su prikazane samo u tablici u sklopu samo jednog izvještaja.
- Rezultati prikazani u tablicama Horizontalna analiza 2 su izraženi u postotcima.

Analiza poduzeća:

MERKUR 5 D.O.O.

Tablica 1- Merkur 5 d.o.o.

POZICIJA (Merkur 5 d.o.o.)	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Bilanca					
Dugotrajna materijalna imovina	19.405.090,00	20.541.198,00	23.702.769,00	23.252.792,00	14.985.612,00
Ukupno aktiva	38.252.009,00	44.248.367,00	44.168.996,00	41.472.560,00	21.001.449,00
Revalorizacijske rezerve	7.977.634,00	7.653.724,00	7.588.942,00	7.542.161,00	6.069.122,00
Odgodena porezna obveza	2.044.594,00	1.963.616,00	1.947.421,00	1.931.225,00	1.830.776,00
Dugoročne obveze	3.642.639,00	3.020.973,00	4.693.752,00	4.461.195,00	1.830.776,00
Ukupne obveze	27.838.149,00	34.957.106,00	35.295.554,00	33.529.341,00	2.135.086,00
Ukupno pasiva	38.252.009,00	44.248.367,00	44.168.996,00	41.472.560,00	21.001.449,00
Račun dobiti i gubitka					
Trošak amortizacije	1.895.836,00	1.624.545,00	433.769,00	1.558.074,00	877.585,00
Prihodi(ukupno)	102.792.355,00	108.018.659,00	117.025.415,00	116.397.572,00	76.248.329,00
Rashodi(ukupno)	102.401.802,00	107.911.291,00	116.992.152,00	117.343.991,00	63.702.150,00
Dobit/gubitak prije oporezivanja	390.553,00	107.368,00	33.263,00	- 946.419,00	12.546.179,00
Porez na dobit	98.216,00	59.844,00	17.277,00	-	56.475,00
Dobit(gubitak) razdoblja	292.337,00	47.524,00	15.986,00	- 946.419,00	12.489.704,00
Izveštaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti					
Ostala sveobuhvatna dobit prije poreza	-	-	-	-	-
Promjene revalorizacijske rezerve DMI i NMI	-	-	-	-	-
Porez na ostalu sveobuhvatnu dobit razdoblja	-	-	-	-	-
Neto ostala sveobuhvatna dobit/gubitak	-	-	-	-	-
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja	-	-	-	-	-
Izveštaj o promjenama kapitala					
Ukupno kapital i rezerve	10.413.860,00	9.291.261,00	8.873.442,00	7.943.219,00	18.866.363,00
Revalorizacijske rezerve(ukupno)	7.977.634,00	7.653.724,00	7.588.942,00	7.524.161,00	6.069.122,00
Revalorizacijske rezerve(DMI)	7.977.634,00	7.653.724,00	7.588.942,00	7.524.161,00	6.069.122,00
Zadržana dobit/preneseni gubitak	1.269.889,00	716.013,00	394.514,00	491.477,00	-
Ukupno povećanje/smanjenje kapitala	-	-	-	-	- 700.000,00

Izvor: Izrada autora

Bilješke:

Tablica 2 - Bilješke (Merkur 5 d.o.o.)

Godina	Bilješke
2010.	<ul style="list-style-type: none">Godišnji financijski izvještaj je revidiran s bilješkama uz financijske izvještajePodaci su uzeti iz GFI-a za 2010. godinuRezerve iskazane u bilanci na dan 31. prosinca 2010. godine u iznosu od 7.977.634,00 kune nastale su revalorizacijom nekretnina, opreme i zaliha na više u 2001. godini, a u tijeku 2010. godine umanjene su za ispravak vrijednosti revalorizirane imovine u iznosu od 359.491,00 kunuOdgodena porezna obveza iskazana u bilanci na dan 31. prosinca 2010. godine u iznosu od 2.044.594,00 kune iskazana je zbog privremenih razlika nastalih revalorizacijom materijalne imovine

2011.	<ul style="list-style-type: none"> • Godišnji financijski izvještaj je revidiran s bilješkama uz financijske izvještaje • Podaci su uzeti iz GFI-a za 2011. godinu • Rezerve iskazane u bilanci na dan 31. prosinca 2011. godine u iznosu od 7.653.724,00 kune nastale su revalorizacijom nekretnina, opreme i zaliha na više u 2001. godini, a u tijeku 2011. godine umanjene su za ispravak vrijednosti revalorizirane imovine u iznosu od 323.910,00 kuna • Odgodena porezna obveza iskazana u bilanci na dan 31. prosinca 2011. godine u iznosu od 1.963.616,00 kuna iskazana je zbog privremenih razlika nastalih revalorizacijom materijalne imovine
2012.	<ul style="list-style-type: none"> • Godišnji financijski izvještaj je revidiran s bilješkama uz financijske izvještaje • Podaci su uzeti iz GFI-a za 2012. godinu • Revalorizacijske rezerve su iskazane u bilanci na dan 31. prosinca 2012. godine u iznosu od 7.588.942,00 • Odgodena porezna obveza iskazana u bilanci na dan 31. prosinca 2012. godine u iznosu od 1.947.421,00 kuna
2013.	<ul style="list-style-type: none"> • Godišnji financijski izvještaj je revidiran s bilješkama uz financijske izvještaje • Podaci su uzeti iz GFI-a za 2013. godinu • Revalorizacijske rezerve su iskazane u bilanci na dan 31. prosinca 2013. godine u iznosu od 7.542.161,00 • Odgodena porezna obveza iskazana u bilanci na dan 31. prosinca 2013. godine u iznosu od 1.931.225,00 kuna
2014.	<ul style="list-style-type: none"> • Godišnji financijski izvještaj je revidiran s bilješkama uz financijske izvještaje • Podaci su uzeti iz GFI-a za 2014. godinu • Revalorizacijske rezerve su iskazane u bilanci na dan 31. prosinca 2014. godine u iznosu od 6.069.122,00 • Odgodena porezna obveza iskazana u bilanci na dan 31. prosinca 2014. godine u iznosu od 1.830.776,00 kuna • U 2014. su se desile značajne promjene u vezi sa dugotrajnom materijalnom imovinom. Naime, zbog teže poslovne situacije poduzeće je prodalo dio svoje dugotrajne imovine. U 2. mjesecu 2014. godine prodano je zemljište i zgrade u Makarskoj kako bi se mogle podmiriti obveze prema dobavljačima, bankama i državi a u 6. mjesecu je Studencu prodana kompletna oprema , trgovački inventar i gospodarska vozila • Vrijednost temeljnog kapitala je u 2014. godini smanjena sa 874.000,00 za 700.000,00, te sada iznosi 174.000,00. Provedeno je jednostavno smanjenje temeljnog kapitala, zbog pokrića gubitka iz 2013. godine • Struktura prihoda se bitno promijenila u odnosu na prethodne godine, što je prouzročeno prodajom značajnog dijela dugotrajne imovine, te je produciralo veliki udio izvanrednih prihoda u ukupnim приходima. • Izvanredni rashodi su povećani jer je zbog prodaje dugotrajne imovine neamortizirana

	<p>vrijednost dugotrajne imovine knjižena kao rashod</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvrđena je neto dobit razdoblja (dobit nakon oporezivanja) u visini od 12.489.704,18 kn • Kako je vidljivo iz skraćenog pregleda PD obrasca u bilješki br. 11., poduzeće je odlučilo 12.546.170,00 kn reinvestirati, dakle za navedeni iznos povećati temeljni kapital
--	---

Izvor: Izrada autora

ANALIZA:

Provedena je horizontalna analiza promjena pojedinačnih stavki iz financijskih izvještaja poduzeća Merkur 5 d.o.o., u vremenskom periodu od 5 godina, prikazanih u tablici.

Tablica 3 - Horizontalna analiza 1; Merkur 5 d.o.o.

Merkur 5 d.o.o.: Horizontalna analiza (pojedinačne mjere, relativne promjene)	2010.-2011.	2011.-2012.	2012.-2013.	2013.-2014.
Imovina i kapital	15,68	-0,18	-6,10	-49,36
Dugotrajna materijalna imovina	5,85	15,39	-1,90	-35,55
Trošak amortizacije	-14,31	-73,30	259,19	-43,68
Revalorizacijske rezerve DMI	-4,06	-0,85	-0,85	-19,34
Revalorizacijske rezerve	-4,06	-0,85	-0,85	-19,34
Dobit (gubitak) razdoblja	-83,74	-66,36	-6020,30	1419,68
Zadržana dobit/preneseni gubitak	-43,62	-44,90	24,58	-100,00

Izvor: Izrada autora

Tablica 4 - Horizontalna analiza 2; Merkur 5 d.o.o.

Merkur 5 d.o.o.: Horizontalna analiza (pojedinačne mjere, relativne promjene)	2010.-2011.	2011.-2012.	2012.-2013.	2013.-2014.
Imovina i kapital	15,68	-0,18	-6,10	-49,36
Dugotrajna materijalna imovina	5,85	15,39	-1,90	-35,55
Trošak amortizacije	-14,31	-73,30	259,19	-43,68
Revalorizacijske rezerve DMI	-4,06	-0,85	-0,85	-19,34
Revalorizacijske rezerve	-4,06	-0,85	-0,85	-19,34
Dobit (gubitak) razdoblja	-83,74	-66,36	-6020,30	-1419,68
Zadržana dobit/preneseni gubitak	-43,62	-44,90	24,58	-100,00

Izvor: Izrada autora

Na osnovu podataka iz tablice koji su dobiveni horizontalnom analizom kao i iz tablice s podacima iz GFI-a, vidljivo je da poduzeće evidentira smanjenje stavke dugotrajne materijalne imovine u razdoblju 2010.-2014., uz oscilacije u međurazdobljima. Revalorizacijske rezerve, odnosno revalorizacija, su vidljive u svim razdobljima od 2010.-2014.

2010.-2011.:

- U bilješkama uz financijske izvještaje za 2011. vidljivo je da postoji revalorizacija dugotrajne materijalne imovine u iznosu od 7.653.724,00 kune koja je u odnosu na 2010. manja za ispravak vrijednosti od 323.910,00 kuna što je također navedeno u bilješkama i vidljivo iz horizontalne analize.
- Evidentirano je smanjenje odgođene porezne obveze u 2011. u odnosu na 2010.
- Uočava se smanjenje tekuće dobiti za 83,74 % i zadržane dobiti za 43,62 %
- Pretpostavlja se da nema utjecaja revalorizacije na zadržanu dobit

2011.-2012.:

- Vidljivo je smanjenje revalorizacijskih rezervi i odgođenih poreznih obveza u 2012. u odnosu na 2011. Revalorizacijske rezerve su umanjene za 0,85 %.
- Uočava se smanjenje tekuće dobiti za 66,36 % i zadržane dobiti za 44,90 %
- Pretpostavlja se da nema utjecaja revalorizacije na zadržanu dobit

2012.-2013.:

- Vidljivo je smanjenje revalorizacijskih rezervi i odgođenih poreznih obveza u 2013. u odnosu na 2012.
- U 2013. se uočava smanjenje iznosa revalorizacijske rezerve DMI, što dovodi do pretpostavke o mogućoj realizaciji revalorizacije odnosno prebacivanju iznosa s rezervi na zadržanu dobit.
- Poduzeće posluje s gubitkom, dolazi do povećanja zadržane dobiti za 24,58 %
- U tablici 5. su uspoređene razlike u stavkama; zadržana dobit tekuće 2013. godine je veća od pretpostavljene zadržane dobiti što znači da je došlo do povećanja zadržane dobiti tekuće godine. Pretpostavlja se da je ostvaren prijenos revalorizacijskih rezervi na zadržanu dobit

Tablica 5 - Utjecaj revalorizacijskih rezervi na zadržanu dobit (Merkur 5 d.o.o.)

Merkur 5 d.o.o.	2011.	2012.	2013.	2014.
1. Promjena revalorizacijske rezerve DMI (u odnosu na prethodnu godinu)	- 323.910,00	- 64.782,00	- 64.781,00	- 1.455.039,00
2. Pretpostavljena zadržana dobit/preneseni gubitak	1.562.226,00	763.537,00	410.500,00	- 454.942,00
3. Zadržana dobit/preneseni gubitak tekuće godine	716.013,00	394.514,00	491.477,00	-
4. Razlika stvarnog i pretpostavljenog stanja (3.-2.)	- 846.213,00	- 369.023,00	80.977,00	454.942,00

Izvor: Izrada autora

2013.-2014.

- U 2014. su se desile značajne promjene u vezi sa dugotrajnom materijalnom imovinom. Naime, zbog teže poslovne situacije poduzeće je prodalo dio svoje dugotrajne imovine. Evidentirano je smanjenje dugotrajne materijalne imovine u iznosu od 8.267.180,00 kn, koja je prodana što je rezultiralo neto dobit od 12.489.784,00 kn.
- Neto dobit prouzročena prodajom dugotrajne materijalne imovine je povećala temeljni kapital za 12.546.170,00 kn što dovodi do boljeg izgleda financijskih izvještaja
- Evidentirano je smanjenje revalorizacijskih rezervi za 1.455.039,00 kn zbog prodaje jednog dijela revalorizirane dugotrajne materijalne imovine
- S obzirom da se poduzeće prestaje baviti djelatnošću trgovine zadržana dobit u 2014. godini iznosi nula (0), te ne možemo razmatrati utjecaj revalorizacije dugotrajne materijalne imovine na zadržanu dobit u 2014. godini.

Temeljem provedenih analiza u tvrtki Merkur 5 d.o.o. potvrđena je temeljna hipoteza da se primjenom metoda revalorizacije dugotrajne materijalne imovine utječe na izgled financijskih izvještaja.

SVPETRVS HOTELI D.D.

Tablica 6 - Svpetrvs hoteli d.d

POZICIJA (Svpetrvs hoteli d.d.)	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Bilanca					
Dugotrajna materijalna imovina	267.806.084,00	268.388.915,00	268.758.419,00	270.749.779,00	291.155.520,00
Ukupno aktiva	313.607.875,00	319.567.482,00	313.506.202,00	317.768.267,00	336.351.913,00
Revalorizacijske rezerve	100.634.686,00	98.790.038,00	92.242.637,00	91.695.237,00	88.147.836,00
Odgođena porezna obveza	-	-	-	-	-
Dugoročne obveze	67.553.664,00	82.491.729,00	72.955.511,00	77.069.793,00	96.861.613,00
Ukupne obveze	91.424.843,00	96.735.051,00	95.309.881,00	102.952.580,00	125.683.998,00
Ukupno pasiva	313.607.875,00	319.567.482,00	313.506.202,00	317.768.267,00	336.351.913,00
Račun dobiti i gubitka					
Trošak amortizacije	5.835.401,00	5.624.634,00	9.108.803,00	9.625.208,00	11.342.478,00
Prihodi(ukupno)	46.580.010,00	51.742.637,00	56.312.173,00	58.810.727,00	68.875.203,00
Rashodi(ukupno)	52.274.607,00	49.920.513,00	53.526.851,00	56.359.789,00	66.986.588,00
Dobit/gubitak prije oporezivanja	- 5.694.597,00	1.822.124,00	2.785.322,00	2.450.938,00	1.888.615,00
Porez na dobit	-	-	-	-	88.174,00
Dobit(gubitak) razdoblja	- 5.694.597,00	1.822.124,00	2.785.322,00	2.450.938,00	1.800.441,00
Izveštaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti					
Ostala sveobuhvatna dobit prije poreza	-	-	-	-	-
Promjene revalorizacijske rezerve DMI i NMI	-	-	-	-	-
Porez na ostalu sveobuhvatnu dobit razdoblja	-	-	-	-	-
Neto ostala sveobuhvatna dobit/gubitak	-	-	-	-	-
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja	-	-	-	-	-
Izveštaj o promjenama kapitala					
Ukupno kapital i rezerve	162.080.356,00	162.057.832,00	161.295.753,00	160.199.291,00	88.147.836,00
Revalorizacijske rezerve(ukupno)	100.634.686,00	98.790.038,00	95.242.637,00	91.695.237,00	88.147.836,00
Revalorizacijske rezerve(DMI)	100.634.686,00	98.790.038,00	95.242.637,00	91.695.237,00	88.147.836,00
Zadržana dobit/preneseni gubitak	3.974.267,00	- 1.720.330,00	101.794,00	107.116,00	108.054,00
Ukupno povećanje/smanjenje kapitala	-	-	-	2.780.000,00	2.450.000,00

Izvor: Izrada autora

Bilješke:

Tablica 7 - Bilješke (Svpetrvs hoteli d.d.)

Godina	Bilješke
2010.	<ul style="list-style-type: none">Godišnji financijski izvještaj je revidiran s bilješkama uz financijske izvještajePodaci su uzeti iz GFI-a za 2010. godinuRevalorizacijske rezerve iskazane su u bilanci na dan 31. prosinca 2010. godine u iznosu od 100.634.686,00U bilanci ni u bilješkama nema stavke „odgođena porezna obveza“
2011.	<ul style="list-style-type: none">Godišnji financijski izvještaj je revidiran s bilješkama uz financijske izvještajePodaci su uzeti iz GFI-a za 2011. godinuRevalorizacijske rezerve iskazane su u bilanci na dan 31. prosinca 2011. godine u iznosu

	<p>od 98.790.038,00</p> <ul style="list-style-type: none"> • U bilanci ni u bilješkama nema stavke „odgođena porezna obveza“ • U 2011. godini bilo je povećanja i smanjenja dugotrajne materijalne/nematerijalne imovine, što je rezultiralo smanjenjem sadašnje vrijednosti dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine Društva u odnosu na 2010. godinu za 2.715.146,06 kuna • Povećanje nabavne vrijednosti materijalne i nematerijalne imovine nastalo je kupnjom u iznosu od 4.745.184,44 kuna. U isto vrijeme je rashodovano ili prodano imovine u iznosu od 752.330,00 kuna, amortizacija u 2011. Godini iznosi 7.460.330,50
2012.	<ul style="list-style-type: none"> • Godišnji financijski izvještaj je revidiran s bilješkama uz financijske izvještaje • Podaci su uzeti iz GFI-a za 2012. godinu • Revalorizacijske rezerve su iskazane u bilanci na dan 31. prosinca 2012. godine u iznosu od 92.242.637,00 • U 2012. godini bilo je povećanja i smanjenja dugotrajne materijalne/nematerijalne imovine, što je rezultiralo povećanjem sadašnje vrijednosti dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine Društva u odnosu na 2011. godinu za 304.651,00 kunu • Povećanje nabavne vrijednosti materijalne i nematerijalne imovine nastalo je kupnjom u iznosu od 13.394.770,20 kuna. U isto vrijeme je rashodovano ili prodano imovine u iznosu od 1.805.163,00 kuna, amortizacija u 2012. godini iznosi 12.640.391,65 kuna • U bilanci ni u bilješkama nema stavke „odgođena porezna obveza“
2013.	<ul style="list-style-type: none"> • Godišnji financijski izvještaj je revidiran s bilješkama uz financijske izvještaje • Podaci su uzeti iz GFI-a za 2013. godinu • Revalorizacijske rezerve su iskazane u bilanci na dan 31. prosinca 2013. godine u iznosu od 91.695.237,00 kuna • U bilanci ni u bilješkama nema stavke „odgođena porezna obveza“ • U 2013. godini bilo je povećanja i smanjenja dugotrajne materijalne/nematerijalne imovine, što je rezultiralo povećanjem sadašnje vrijednosti dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine Društva u odnosu na 2012. godinu za 2.025.819,00 kuna • Povećanje nabavne vrijednosti materijalne i nematerijalne imovine nastalo je kupnjom u iznosu od 11.621.600,61 kuna. U isto vrijeme je rashodovano ili prodano imovine u iznosu od 785.924,95 kuna, amortizacija u 2013. godini iznosi 13.169.408,31 kunu
2014.	<ul style="list-style-type: none"> • Godišnji financijski izvještaj je revidiran s bilješkama uz financijske izvještaje • Podaci su uzeti iz GFI-a za 2014. godinu • Revalorizacijske rezerve su iskazane u bilanci na dan 31. prosinca 2014. godine u iznosu od 88.147.836,00 • U bilanci ni u bilješkama nema stavke „odgođena porezna obveza“ • U 2014. godini bilo je povećanja i smanjenja dugotrajne materijalne/nematerijalne imovine, što je rezultiralo povećanjem sadašnje vrijednosti dugotrajne materijalne i

	<p>nematerijalne imovine Društva u odnosu na 2013. godinu za 20.399.970,00 kuna</p> <ul style="list-style-type: none"> Povećanje nabavne vrijednosti materijalne i nematerijalne imovine nastalo je kupnjom u iznosu od 39.159.420,84 kuna. U isto vrijeme je rashodovano ili prodano imovine u iznosu od 710.132,60 kuna, amortizacija u 2013. godini iznosi 14.887.580,15 kuna
--	---

Izvor: Izrada autora

ANALIZA:

Provedena je horizontalna analiza promjena pojedinačnih stavki iz financijskih izvještaja poduzeća Svpetrvs hoteli d.d., u vremenskom periodu od 5 godina, prikazanih u tablici.

Tablica 8 - Horizontalna analiza 1; Svpetrvs hoteli d.d.

Svpetrvs hoteli d.d.: Horizontalna analiza (pojedinačne mjere, apsolutne promjene)	2010.-2011.	2011.-2012.	2012.-2013.	2013.-2014.
Imovina i kapital	5.959.607,00	- 6.061.280,00	4.262.065,00	18.583.646,00
Dugotrajna materijalna imovina	582.831,00	369.504,00	1.991.360,00	20.405.741,00
Trošak amortizacije	- 210.767,00	3.484.169,00	516.405,00	1.717.270,00
Revalorizacijske rezerve DMI	- 1.844.648,00	- 3.547.401,00	- 3.547.400,00	- 3.547.401,00
Revalorizacijske rezerve	- 1.844.648,00	- 3.547.401,00	- 3.547.400,00	- 3.547.401,00
Dobit (gubitak) razdoblja	7.516.721,00	963.198,00	- 334.384,00	- 650.497,00
Zadržana dobit/preneseni gubitak	- 5.694.597,00	1.822.124,00	5.322,00	938,00

Izvor: Izrada autora

Tablica 9 - Horizontalna analiza 2; Svpetrvs hoteli d.d.

Svpetrvs hoteli d.d.: Horizontalna analiza (pojedinačne mjere, relativne promjene)	2010.-2011.	2011.-2012.	2012.-2013.	2013.-2014.
Imovina i kapital	1,90	-1,90	1,36	5,85
Dugotrajna materijalna imovina	0,22	0,14	0,74	7,54
Trošak amortizacije	-3,61	61,94	5,67	17,84
Revalorizacijske rezerve DMI	-1,83	-3,59	-3,72	-3,87
Revalorizacijske rezerve	-1,83	-3,59	-3,72	-3,87
Dobit (gubitak) razdoblja	132,00	52,86	-12,01	-26,54
Zadržana dobit/preneseni gubitak	-143,29	-105,92	5,23	0,88

Izvor: Izrada autora

Na osnovu podataka iz tablice koji su dobiveni horizontalnom analizom kao i iz tablice s podacima iz GFI-a, vidljivo je da poduzeće evidentira povećanje stavke dugotrajne materijalne imovine u razdoblju 2010.-2014., uz oscilacije u međurazdobljima. Revalorizacijske rezerve, odnosno revalorizacija, su vidljive u svim razdobljima od 2010.-2014. Za cijelo promatrano razdoblje nema dostupnih informacija o odgođenoj poreznoj obvezi.

2010.-2011.

- U 2011. dolazi do povećanja dugotrajne materijalne imovine ali ne po osnovi revalorizacije DMI jer nema povećanja stavke revalorizacijskih rezervi DMI, čak suprotno, stavka bilježi smanjenje.
- Nema povećanja zadržane dobiti pa tako ni osnove za pretpostavku o eventualnom povećanju zadržane dobiti nastalog zbog realizacije revalorizacije.
- Dolazi do velikog povećanja dobiti razdoblja (132%), ali nepovezano s revalorizacijom DMI.

2011.-2012.

- Vidljivo je povećanje dugotrajne materijalne imovine od 0,14 %, nema povećanja revalorizacijskih rezervi pa se pretpostavlja da povećanje DMI nije posljedica revalorizacije DMI.
- U 2012. je također vidljivo smanjenje revalorizacijskih rezervi dugotrajne materijalne imovine.
- S obzirom da se vrijednost zadržane dobiti još uvijek smanjuje ne možemo razmatrati utjecaj revalorizacije na zadržanu dobit

2012.-2013.

- Vidljivo je ponovno povećanje dugotrajne materijalne imovine koje nije posljedica njene revalorizacije
- Vidljivo je smanjenje revalorizacijskih rezervi dugotrajne materijalne imovine u odnosu na prethodnu godinu te je provedena analiza na temelju dostupnih podataka s ciljem uviđanja iznosa koji se eventualno prenio s revalorizacijskih rezervi na zadržanu dobit. Međutim, pretpostavljena zadržana dobit (kao kumulirana neraspoređena dobit) je izračunata i predstavlja vrijednost veću od zadržane dobiti tekućeg razdoblja. Međutim, smanjenje revalorizacijskih rezervi je u istom iznosu kao i za prethodno razdoblje pa bi se moglo pretpostaviti da iznos predstavlja amortizaciju revaloriziranog dijela, odnosno moglo bi se pretpostaviti, iako ne s velikom sigurnošću, da je došlo do povećanja zadržane dobiti zbog smanjenja revalorizacijskih rezervi. Jer, negativna razlika između stvarne i pretpostavljene zadržane dobiti ne mora značiti da nije bilo nikakvih povećanja, samo su bila manja od iznosa smanjenja.

Tablica 10 - Utjecaj revalorizacijskih rezervi na zadržanu dobit (Svpetrvs hoteli d.d.)

Svpetrvs hoteli d.d.	2011.	2012.	2013.	2014.
1. Promjena revalorizacijske rezerve DMI (u odnosu na prethodnu godinu)	- 1.844.648,00	- 3.547.401,00	- 3.547.400,00	- 3.547.401,00
2. Pretpostavljena zadržana dobit/preneseni gubitak	- 1.720.330,00	101.794,00	2.887.116,00	2.558.054,00
3. Zadržana dobit/preneseni gubitak tekuće godine	- 1.720.330,00	101.794,00	107.116,00	108.054,00
4. Razlika stvarnog i pretpostavljenog stanja (3.-2.)	-	-	- 2.780.000,00	- 2.450.000,00

Izvor: Izrada autora

2013.-2014.

- U 2014. također dolazi do smanjenja stavke revalorizacijskih rezervi DMI, međutim razlika stvarne i pretpostavljene zadržane dobiti također je negativna. Vrijednost dugotrajne materijalne imovine je porasla za 7,54% koje nije posljedica revalorizacije te imovine
- Nema nikakvih informacija vezanih za eventualni prihod ili rashod od revalorizacije
- Može se reći da se radi o situaciji kao u prethodnom razdoblju tj. da iznos smanjenja revalorizacijske rezerve predstavlja amortizaciju revaloriziranog dijela te da je došlo do povećanja zadržane dobiti zbog smanjenja revalorizacijskih rezervi.

Temeljem provedenih analiza u tvrtki Svpetrvs hoteli d.d. potvrđena je temeljna hipoteza da se primjenom metoda revalorizacije dugotrajne materijalne imovine utječe na izgled financijskih izvještaja.

ATLANTSKA PLOVIDBA D.D.

Tablica 11 - Atlantska plovidba d.d.

POZICIJA (Atlantska plovidba d.d.)	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Bilanca					
Dugotrajna materijalna imovina	2.593.855.320,00	2.303.084.000,00	2.814.450.000,00	2.673.091.000,00	2.031.724.000,00
Ukupno aktiva	2.901.793.156,00	2.702.805.000,00	3.069.130.000,00	2.881.152.000,00	2.227.863.000,00
Revalorizacijske rezerve	3.454.933,00	3.270.000,00	3.405.000,00	729.000,00	831.000,00
Odgođena porezna obveza	-	-	-	-	-
Dugoročne obveze	1.083.584.071,00	835.540.000,00	1.318.402.000,00	1.170.149.000,00	1.124.135.000,00
Ukupne obveze	1.414.448.000,00	1.110.861.000,00	1.573.441.000,00	1.430.095.000,00	1.340.828.000,00
Ukupno pasiva	2.901.793.156,00	2.702.805.000,00	3.069.130.000,00	2.881.152.000,00	2.227.863.000,00
Račun dobiti i gubitka					
Trošak amortizacije	177.918.561,00	134.808.000,00	125.265.000,00	147.398.000,00	140.055.000,00
Prihodi(ukupno)	927.213.893,00	592.583.000,00	515.025.000,00	528.447.000,00	490.385.000,00
Rashodi(ukupno)	888.554.433,00	515.607.000,00	545.812.000,00	496.054.000,00	1.264.416.000,00
Dobit/gubitak prije oporezivanja	38.659.460,00	14.627.000,00	- 76.185.000,00	- 4.514.000,00	- 815.371.000,00
Porez na dobit	4.027,00	7.000,00	15.000,00	17.000,00	412.000,00
Dobit(gubitak) razdoblja	38.655.433,00	14.620.000,00	- 76.200.000,00	- 4.531.000,00	- 815.783.000,00
Izveštaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti					
Ostala sveobuhvatna dobit prije poreza	126.668.742,00	-	-	-	-
Promjene revalorizacijske rezerve DMI i NMI	41.125,00	-	-	-	-
Porez na ostalu sveobuhvatnu dobit razdoblja	-	-	-	-	-
Neto ostala sveobuhvatna dobit/gubitak	126.368.742,00	75.269.000,00	- 26.765.000,00	- 3.228.000,00	166.288.000,00
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja	165.024.176,00	90.776.000,00	- 103.341.000,00	- 7.759.000,00	- 649.495.000,00
Izveštaj o promjenama kapitala					
Ukupno kapital i rezerve	1.442.332.000,00	1.579.490.000,00	1.483.130.000,00	1.451.057.000,00	806.089.000,00
Revalorizacijske rezerve(ukupno)	3.454.000,00	3.270.000,00	3.405.000,00	729.000,00	831.000,00
Revalorizacijske rezerve(DMI)	3.454.000,00	3.270.000,00	3.405.000,00	729.000,00	831.000,00
Zadržana dobit/preneseni gubitak	974.049.000,00	1.036.011.000,00	966.756.000,00	967.140.000,00	169.278.000,00
Ukupno povećanje/smanjenje kapitala	-	- 73.000,00	287.000,00	-	-

Izrada: Izrada autora

Bilješke:

Tablica 12 - Bilješke (Atlantska plovidba d.d.)

Godina	Bilješke
2010.	<ul style="list-style-type: none">• Godišnji financijski izvještaj je revidiran i konsolidiran s bilješkama uz financijske izvještaje• Podaci su uzeti iz GFI-a za 2010. godinu• Revalorizacijske rezerve iskazane su u bilanci na dan 31. prosinca 2010. godine u iznosu od 3.454.933,00• U bilanci ni u bilješkama nema stavke „odgođena porezna obveza“• Na dan 31. prosinca 2010. godine brodovi su procijenjeni od strane neovisnog procjenitelja Associated shipbrokings S.C.S.- Monte Carlo na tržišnu vrijednost od 402 milijuna USD, što je za 128 milijuna USD veće od njihove knjigovodstvene vrijednosti

2011.	<ul style="list-style-type: none"> • Godišnji financijski izvještaj je revidiran i konsolidiran s bilješkama uz financijske izvještaje • Podaci su uzeti iz GFI-a za 2011. godinu • Revalorizacijske rezerve iskazane su u bilanci na dan 31. prosinca 2011. godine u iznosu od 3.270.000,00 • U bilanci ni u bilješkama nema stavke „odgođena porezna obveza“ • Na dan 31. prosinca 2011. godine brodovi su procijenjeni od strane neovisnog procjenitelja Associated shipbrokings S.C.S.- Monte Carlo na tržišnu vrijednost od 226 milijuna USD, što je za 17 milijuna USD veće od neto knjigovodstvene vrijednosti
2012.	<ul style="list-style-type: none"> • Godišnji financijski izvještaj je revidiran i konsolidiran s bilješkama uz financijske izvještaje • Podaci su uzeti iz GFI-a za 2012. godinu • Revalorizacijske rezerve su iskazane u bilanci na dan 31. prosinca 2012. godine u iznosu od 3.405.000,00 • U bilanci ni u bilješkama nema stavke „odgođena porezna obveza“ • Na dan 31. prosinca 2012. godine brodovi su procijenjeni od strane neovisnog procjenitelja Maersk Broker, Copenhagen na tržišnu vrijednost od 292 milijuna USD, što je za 101 milijuna USD niže od neto knjigovodstvene vrijednosti. Međutim, knjigovodstvene vrijednosti brodova i s njim povezane buduće ekonomske koristi potvrđene su metodom diskontiranog novčanog tijeka
2013.	<ul style="list-style-type: none"> • Godišnji financijski izvještaj je revidiran i konsolidiran s bilješkama uz financijske izvještaje • Podaci su uzeti iz GFI-a za 2013. godinu • Revalorizacijske rezerve su iskazane u bilanci na dan 31. prosinca 2013. godine u iznosu od 729.000,00 • U bilanci ni u bilješkama nema stavke „odgođena porezna obveza“ • Na dan 31. prosinca 2013. godine brodovi su procijenjeni od strane neovisnog procjenitelja Associated shipbrokings S.A.M. na tržišnu vrijednost od 265 milijuna USD, što je za 90 milijuna USD niže od neto knjigovodstvene vrijednosti. Međutim, knjigovodstvene vrijednosti brodova i s njim povezane buduće ekonomske koristi potvrđene su metodom diskontiranog novčanog tijeka
2014.	<ul style="list-style-type: none"> • Godišnji financijski izvještaj je revidiran i konsolidiran s bilješkama uz financijske izvještaje • Podaci su uzeti iz GFI-a za 2014. godinu • Revalorizacijske rezerve su iskazane u bilanci na dan 31. prosinca 2014. godine u

	<p>iznosu od 831.000,00</p> <ul style="list-style-type: none"> • U bilanci ni u bilješkama nema stavke „odgođena porezna obveza“ • Na dan 31. prosinca 2014. godine brodovi su procijenjeni od strane neovisnog procjenitelja Associated Shipbroking S.A.M. na tržišnu vrijednost od 224 milijuna USD, što je za 114 milijuna USD niže od neto knjigovodstvene vrijednosti. • U dosadašnjim godinama prihvaćana je procjena nadoknadivog iznosa iz proračuna imovine u upotrebi koja je bila viša od tekuće tržišne cijene brodova prema brokerskim procjenama. Procjene nadoknađivanja vrijednosti iz upotrebe brodova polazile su od projekcije rasta tržišta u nadolazećim godinama prema dugoročnim prosjecima cijena • Međutim, s obzirom da se tržišne procjene porasta vozarina već treću godinu zaredom ne ostvaruju, nego dapače koncem 2014. došlo je do najvećeg povijesnog pada vozarina, uprava i nadzorni odbor odlučili su prihvatiti neto-tržišnu vrijednost brodova kao mjeru za procjenu nadoknadivog iznosa. Na taj način došlo je do svođenja vrijednosti na niže i knjiženja gubitaka u 2014. godini u iznosu od 718 milijuna kuna, dok se ostatak usklađenja odnosi na ulaganje u Atlant Marinu d.o.o.
--	---

Izvor: Izrada autora

ANALIZA:

Provedena je horizontalna analiza promjena pojedinačnih stavki iz financijskih izvještaja poduzeća Atlantska plovidba d.d., u vremenskom periodu od 5 godina, prikazanih u tablici.

Tablica 13 - Horizontalna analiza 1; Atlantska plovidba d.d.

Atlantska plovidba d.d.: Horizontalna analiza (poje dinačne mjere, apsolutne promjene)	2010.-2011.	2011.-2012.	2012.-2013.	2013.-2014.
Imovina i kapital	- 198.988.156,00	366.325.000,00	- 187.978.000,00	- 653.289.000,00
Dugotrajna materijalna imovina	- 290.771.320,00	511.366.000,00	- 141.359.000,00	- 641.367.000,00
Trošak amortizacije	- 43.110.561,00	- 9.543.000,00	22.133.000,00	- 7.343.000,00
Revalorizacijske rezerve DMI	- 184.000,00	135.000,00	- 2.676.000,00	102.000,00
Revalorizacijske rezerve	- 184.000,00	135.000,00	- 2.676.000,00	102.000,00
Dobit (gubitak) razdoblja	- 24.035.433,00	- 90.820.000,00	71.669.000,00	- 811.252.000,00
Zadržana dobit/preneseni gubitak	61.962.000,00	- 69.255.000,00	384.000,00	- 797.862.000,00

Izvor: Izrada autora

Tablica 14 - Horizontalna analiza 2; Atlantska plovidba d.d.

Atlantska plovidba d.d.: Horizontalna analiza (pojedinačne mjere, relativne promjene)	2010.-2011.	2011.-2012.	2012.-2013.	2013.-2014.
Imovina i kapital	-6,86	13,55	-6,12	-22,67
Dugotrajna materijalna imovina	-11,21	22,20	-5,02	-23,99
Trošak amortizacije	-24,23	-7,08	17,67	-4,98
Revalorizacijske rezerve DMI	-5,33	4,13	-78,59	13,99
Revalorizacijske rezerve	-5,33	4,13	-78,59	13,99
Dobit (gubitak) razdoblja	-62,18	-621,20	-94,05	17904,48
Zadržana dobit/preneseni gubitak	6,36	-6,68	0,04	-82,50

Izvor: Izrada autora

Na osnovu podataka iz tablice koji su dobiveni horizontalnom analizom vidljivo je da se stavka Dugotrajna materijalna imovina iz godine u godine smanjivala, dok je stavka revalorizacijskih rezervi oscilirala. Vidljivo je koliko su povećanja i smanjenja uzrokovana primjenom modela revalorizacije u bilješkama. U razdoblju 2010.-2014. gubitak poduzeća je sve više rastao da je u konačnici evidentirana velika razina gubitka od 815.783.000,00 kuna. Poduzeće provodi revalorizaciju dugotrajne materijalne imovine u svakoj godini.

2010.-2011.

- U 2011. poduzeće bilježi smanjenje revalorizacijskih rezervi
- Smanjenje revalorizacijskih rezervi dovodi do pretpostavke o mogućem povećanju zadržane dobiti/smanjenju gubitka razdoblja na teret revalorizacijskih rezervi. Pretpostavlja se da je jedan dio iznosa povećanja posljedica realizacije revalorizacije.

Tablica 15 - Utjecaj revalorizacijskih rezervi na zadržanu dobit (Atlantska plovidba d.d.)

Atlantska plovidba d.d.	2011.	2012.	2013.	2014.
1. Promjena revalorizacijske rezerve DMI (u odnosu na prethodnu godinu)	- 184.000,00	135.000,00	- 2.676.000,00	102.000,00
2. Pretpostavljena zadržana dobit/preneseni gubitak	1.012.704.433,00	1.050.631.000,00	890.556.000,00	962.609.000,00
3. Zadržana dobit/preneseni gubitak tekuće godine	1.036.011.000,00	966.756.000,00	967.140.000,00	169.278.000,00
4. Razlika stvarnog i pretpostavljenog stanja (3.-2.)	23.306.567,00	- 83.875.000,00	76.584.000,00	- 793.331.000,00

Izvor: Izrada autora

2011.-2012.

- Vrijednost dugotrajne materijalne imovine se povećala kao i iznos revalorizacijskih rezervi. Jednim dijelom to je rezultat revalorizacije provedene 2012.
- U 2012. dolazi do povećanja revalorizacijskih rezervi DMI, a poduzeće istovremeno bilježi veliki gubitak poslovne godine (za razliku od dobiti poslovne godine u 2011.). Dolazi do pada zadržane dobiti stoga ne možemo pretpostaviti da poduzeće pokušava povećanjem revalorizacijskih rezervi tekuće godine izvući stvarnu dobit poduzeća prebacivanjem revalorizacijske rezerve u zadržanu dobit u budućim razdobljima.

2012.-2013.

- Poduzeće nastavlja poslovati s gubitkom (bilježi se pad gubitka od 94,05 %) unatoč kojem nastavlja s revalorizacijom dugotrajne materijalne imovine; revalorizacijske rezerve se smanjuju u 2013. za 78,59%
- U promatranom razdoblju dolazi do dodatnog povećanja zadržane dobiti, vidljivog u godišnjim financijskim izvještajima, stoga se pretpostavlja da je došlo do povećanja zadržane dobiti na osnovu realizacije revalorizacije, tj. da je cijeli iznos revalorizacije prebačen u zadržanu dobit.

2013.-2014.

- Poduzeće bilježi povećanje revalorizacijskih rezervi za 14% u odnosu na prethodnu godinu, dok ujedno bilježi i pad dugotrajne materijalne imovine za 24%
- Bilježi enormni gubitak poslovanja od 815 milijuna kuna
- Na gubitak poslovanja Grupe, kako navodi Izvješće uprave, naročito je utjecalo **umanjenje vrijednosti dugotrajne materijalne imovine** u iznosu od 718 milijuna kuna.
- Poduzeće je provelo revalorizaciju DMI iako je poslovanje godine, a i tekuće, negativno; pojava povećanja revalorizacijskih rezervi DMI i gubitka tekućeg razdoblja
- Zadržana dobit se smanjila za 82,50%

Temeljem provedenih analiza u tvrtki Atlantska plovidba d.d. potvrđena je temeljna hipoteza da se primjenom metoda revalorizacije dugotrajne materijalne imovine utječe na izgled financijskih izvještaja.

5.1.2. Analiza mjera solventnosti

Kao što je već rečeno, zbog neusklađenosti klasičnih pokazatelja uspješnosti poduzeća koja provode i onih koja ne provode revalorizaciju dugotrajne materijalne imovine na fer vrijednost, neke stavke treba korigirati u pokazateljima uspješnosti radi usporedivosti podataka ali i zbog toga da bi se vidjelo koliko model revalorizacije ima utjecaja na pokazatelje u koliko se korekcija ne vrši.

Stavke za koje se vrši korekcija su najčešće revalorizacija odnosno realizirane revalorizacijske rezerve (dugotrajne materijalne imovine), ali većina pokazatelja zahtjeva korekciju za stavke koje nisu dostupne, tj. nisu vidljive u GFI-ovima poduzeća, kao što su iznosi realizirane revalorizacije, amortizacija revalorizacije i sl. Analizirajući formule za korekcije pokazatelja vidljivo je da se za potrebe ovog istraživanja, u nedostatku podataka, mogu koristiti samo korekcije za pokazatelje solventnosti koji zahtijevaju podatke za odgođenu poreznu obvezu i revalorizacijske rezerve (DMI) tekuće godine. Kao što je već spomenuto, poduzeća koja provode revalorizaciju dugotrajne materijalne imovine su u neravnopravnom položaju s obzirom na poduzeća koja je ne provode jer je većina njihovih pokazatelja uspješnosti lošija, isključivši pokazatelje solventnosti koji mogu biti bolji. S obzirom da se u ovom istraživanju razmatraju pokazatelji solventnosti, navedena tvrdnja će se pokušati i dokazati.

Pokazatelji će biti promatrani za svako poduzeće posebno, analiza će obuhvatiti razdoblje od 5 godina, 2010.-2014., a razmatrat će se informacije evidentirane u tablicama poduzeća. Izračun pokazatelja će se napraviti prvo bez korekcije pokazatelja za utjecaj revalorizacije dugotrajne materijalne imovine, a zatim s određenom korekcijom kako bi se dobio uvid u značaj utjecaja revalorizacije na klasične pokazatelje uspješnosti ukoliko ih se ne korigira.

Analiza će biti usredotočena na promatranje eventualnih razlika u iznosima između klasičnih i korigiranih pokazatelja, a neće obuhvaćati detaljniju analizu i objašnjenja iznosa svakog pojedinog pokazatelja.

Merkur 5 d.o.o.

Tablica 16 - Mjere solventnosti (Merkur 5 d.o.o.)

Merkur 5 d.o.o.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Stupanj zaduženosti	72,78	79,00	79,91	80,85	10,17
Stupanj zaduženosti ***	91,37	95,27	96,29	98,75	2,32
Odnos ukupnih obveza i kapitala	267,32	376,24	397,77	422,11	11,32
Odnos ukupnih obveza i kapitala ***	1058,75	2014,82	2596,20	7878,69	2,38
Udjel tuđeg kapitala	25,91	24,54	34,60	35,96	8,85
Udjel tuđeg kapitala ***	59,92	64,85	78,51	91,75	12,52

Izvor: Izrada autora

Uspoređujući izračunate klasične i korigirane pokazatelje mjere solventnosti za poduzeće Merkur 5 d.o.o. dokazana je i pretpostavka da su svi korigirani pokazatelji (mjere solventnosti) veći u odnosu na iste ali nekorrigirane pokazatelje odnosno da bez korekcije navedeni pokazatelji pokazuju manje vrijednosti te daju bolju informaciju o zaduženosti poduzeća osim u 2014. godini gdje su pokazatelji stupanj zaduženosti i odnos ukupnih obveza i kapitala veći od korigiranih zbog ostvarene neto dobiti prodajom dugotrajne materijalne imovine i prenošenja u kapital.

Svpetrvs hoteli d.d.

Tablica 17 - Mjere solventnosti (Svpetrvs hoteli d.d.)

Svpetrvs hoteli d.d.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Stupanj zaduženosti	29,15	30,27	30,40	32,40	37,37
Stupanj zaduženosti ***	42,93	43,82	43,08	45,54	50,64
Odnos ukupnih obveza i kapitala	56,41	59,69	59,09	64,27	142,58
Odnos ukupnih obveza i kapitala ***	148,79	152,90	138,02	150,29	-
Udjel tuđeg kapitala	29,42	33,73	31,14	32,48	52,35
Udjel tuđeg kapitala ***	52,37	56,59	51,37	52,94	100,00

Izvor: Izrada autora

*U godišnjim financijskim izvještajima Svpetrvs hoteli d.d. nema dostupnih informacija o odgođenim poreznim obvezama za cijelo promatrano razdoblje te je u analizu uzeto da iznos odgođenih poreznih obveza iznosi nula (0).

Uspoređujući izračunate klasične i korigirane pokazatelje mjere solventnosti za poduzeće Svpetrvs hoteli d.d. dokazana je i pretpostavka da su svi korigirani pokazatelji (mjere solventnosti) veći u odnosu na iste ali nekorrigirane pokazatelje odnosno da bez korekcije

navedeni pokazatelji pokazuju manje vrijednosti te daju bolju informaciju o zaduženosti poduzeća. Odnos ukupnih obveza i kapitala jedino u 2014. godini je nula (0) jer je razlika kapitala i revalorizacijskih rezervi nula.

Atlantska plovidba d.d.

Tablica 18 - Mjere solventnosti (Atlantska plovidba d.d.)

Atlantska plovidba d.d.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Stupanj zaduženosti	48,74	41,10	51,27	49,64	60,18
Stupanj zaduženosti ***	48,80	41,15	51,32	49,65	60,21
Odnos ukupnih obveza i kapitala	98,07	70,33	106,09	98,56	166,34
Odnos ukupnih obveza i kapitala ***	98,30	70,48	106,33	98,60	166,51
Udjel tuđeg kapitala	42,90	34,60	47,06	44,64	58,24
Udjel tuđeg kapitala ***	42,96	34,64	47,12	44,65	58,26

Izvor: Izrada autora

*U godišnjim financijskim izvještajima Atlantska plovidba d.d. nema dostupnih informacija o odgođenim poreznim obvezama za cijelo promatrano razdoblje te je u analizu uzeto da iznos odgođenih poreznih obveza iznosi nula (0).

Uspoređujući izračunate klasične i korigirane pokazatelje mjere solventnosti za poduzeće Atlantska plovidba d.d. dokazana je i pretpostavka da su svi korigirani pokazatelji (mjere solventnosti) veći u odnosu na iste ali nekorigirane pokazatelje odnosno da bez korekcije navedeni pokazatelji pokazuju manje vrijednosti te daju bolju informaciju o zaduženosti poduzeća. Razlika u pokazateljima nije značajno velika jer udio revalorizacijskih rezervi u ukupnoj aktivi i pasivi nije velik.

5.2. Analiza rezultata istraživanja

5.2.1. Problemi u provođenju analize

a) Problemi vezani za analizu stavki financijskih izvještaja koje se mijenjaju uslijed primjene modela revalorizacije dugotrajne materijalne imovine:

- Primjena modela revalorizacije je teško uočljiva kroz promjenu stavki u godišnjim financijskim izvještajima.
- Stavka revalorizacijske rezerve je ponekad prikazana samo u bilanci, a ukoliko su istovremeno nedostupni podaci iz izvještaja o promjenama kapitala, u kojem bi trebalo biti detaljnije razrađeno prikazivanje bilančne pozicije revalorizacijske rezerve, nije vidljivo koji dio rezervi obuhvaća revalorizacijske rezerve dugotrajne materijalne imovine.
- Stavka odgođene porezne obveze može sadržavati, osim odgođenih poreznih obveza nastalih uslijed revalorizacije DMI, i odgođene porezne obveze nastale po drugoj osnovi, primjerice računovodstvenom obračunom amortizacije koji se razlikuje od obračunavanja za porezne svrhe.
- U računu dobiti i gubitka, kada bi se realizacija revalorizacije trebala očitovati kroz trošak amortizacije, to je nemoguće iščitati iz financijskog izvještaja jer je u stavci trošak amortizacije evidentiran ukupan trošak amortizacije svih sredstava poslovne godine i po svim osnovama.

b) Problemi vezani za izračun financijskih pokazatelja:

- Kao što je već rečeno, u ovom istraživanju analizirani su samo pokazatelji solventnosti za čije korekcije su potrebne informacije o odgođenim poreznim obvezama i revalorizacijskim rezervama dugotrajne materijalne imovine. Međutim, često ne postoje dostupne informacije za odgođene porezne obveze.

5.2.2. Analiza financijskih izvještaja

Jedan od ciljeva ovog istraživanja je bilo utvrditi koje su razlike u iskazivanju vrijednosti imovine i njezinih izvora kao i poslovnih rezultata u slučaju kada revalorizacija dugotrajne materijalne imovine nije provedena u odnosu na situaciju kada je revalorizacija provedena. Cilj je bio uočiti koje se stavke u financijskim izvještajima mijenjaju zavisno o primjeni ili neprimjeni modela revalorizacije dugotrajne materijalne imovine te kako se njihova promjena odražava na cjelokupan izgled financijskog izvještaja. Kratak osvrt na podatke dobivene kroz pojedinačne analize financijskih izvještaja deset poduzeća bit će prikazan kroz utjecaj revalorizacije DMI na stavke bilance, izvještaja o promjenama kapitala i računa dobiti i gubitka.

1) Bilanca

U teorijskom dijelu je već spomenuto na kojim se stavkama bilance očituje primjena modela revalorizacije dugotrajne materijalne imovine. Uzimajući u obzir relevantne podatke prikupljene za analizu koji su bili dostupni i koji su se mogli iščitati iz godišnjih financijskih izvještaja poduzeća, može se reći da je jedina stavka čiji je iznos vidljiv u većini analiziranih izvještaja revalorizacijske rezerve dugotrajne materijalne imovine. Kombinacijom vertikalne i horizontalne analize pokušat će se predočiti kako je revalorizacija utjecala na bilance poduzeća odnosno koliko je iznosio udio revalorizacije dugotrajne materijalne imovine (revalorizacijske rezerve i odgođena porezna obveza) u aktivi/pasivi pojedinog poduzeća kroz promatrano razdoblje od 5 godina. Navedeno prikazuje sljedeća tablica:

Tablica 19 - Udio revalorizacije u aktivi/pasivi poduzeća

Revalorizacija/ aktiva(pasiva)	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Merkur 5 d.o.o.	26,20	21,73	21,59	22,84	37,62
Svpetrvs hoteli d.d.	<u>32,09</u>	<u>30,91</u>	<u>29,42</u>	<u>28,86</u>	<u>26,21</u>
Atlantska plovidba d.d.	<u>0,12</u>	<u>0,12</u>	<u>0,11</u>	<u>0,03</u>	<u>0,04</u>

Izvor: Izrada autora

* Podcrtani iznosi su vrijednosti dobivene bez korekcije za stavku odgođenih poreznih obveza jer podatak za istu stavku ili nije bio dostupan ili je iznosio nula.

Iz podataka se može iščitati da vrijednosti udjela revalorizacije u aktivi/pasivi poduzeća variraju od 0,03% (Atlantska plovidba d.d.) do 32,09% (Svpetrvs hoteli d.d.). Vrijednosti udjela (svakog pojedinog poduzeća) variraju kroz godine s tim da je razlika između vrijednosti iznosa najveća kod Merkur 5 d.o.o. u 2014. godini. Ne može se donijeti zaključak za sva poduzeća zajedno po pojedinim godinama poslovanja, tj. zavisno o poslovnoj godini u kojoj poduzeća posluju jer rezultati ovise o računovodstvenim politikama svakog poduzeća posebno, a neovisni su o godini poslovanja.

2) Izvještaj o promjenama kapitala

Jedan od ciljeva ovog istraživanja bilo je uvidjeti kako odabrani model revalorizacije utječe na poslovni rezultat poduzeća, što je zapravo pravi poslovni rezultat te utvrditi postoji li mogućnost da se istovremeno pojavi poslovni gubitak i revalorizacijski dobitak u financijskim izvještajima.

Promatran je odnos zadržane dobiti i revalorizacijskih rezervi, smanjenja i povećanja zadržane dobiti uz istovremeno smanjenje revalorizacijskih rezervi. U oba slučaja se radi o smanjenju revalorizacijskih rezervi i pretpostavci da je poduzeće povećalo zadržanu dobit na osnovu revalorizacijskog dobitka. Međutim, ukoliko se u istoj poslovnoj godini javlja i pozitivna razlika između stvarne i pretpostavljene zadržane dobiti („povećana zadržana dobit“) veća je vjerojatnost da se radi o povećanju zadržane dobiti na osnovu revalorizacijskog dobitka nego u slučaju u kojem ne postoji pozitivna razlika stvarne i pretpostavljene zadržane dobiti. Preko povećanja zadržane dobiti nastojalo se uočiti koliko poduzeća povećavaju zadržanu dobit realizacijom revalorizacije izbjegavajući na taj način pretvaranje stvarne vrijednosti imovine u dobit.

Tablica 20 - Utjecaj revalorizacije na zadržanu dobit (smanjenje revalorizacijskih rezervi)

Poduzeće	Smanjenje revalorizacijskih rezervi i povećanje zadržane dobiti	Smanjenje revalorizacijskih rezervi bez povećanja zadržane dobiti
Merkur 5 d.o.o.	2013.	2011.,2012.,2014.
Svpetrvs hoteli d.d.	2013., 2014.	2011.,2012.
Atlantska plovidba d.d.	2011.,2013.	-

Izvor: Izrada autora

U Tablici 21. prikazane su poslovne godine poduzeća u kojima postoji mogućnost da se povećava zadržana dobit poduzeća za iznos revalorizacijskog dobitka i da se na taj način prekriva stvarna dobit poduzeća. Prethodnim analizama, svakog poduzeća pojedinačno, ustanovljeno je u kojim godinama poduzeće bilježi smanjenje revalorizacijskih rezervi DMI uz istovremeno povećanje iznosa zadržane dobiti u odnosu na pretpostavljenu (prikaz u drugom stupcu tablice), a u kojima smanjenje revalorizacijskih rezervi DMI bez vidljivog povećanja zadržane dobiti (prikaz u trećem stupcu tablice).

Podcrtana godina poslovanja u tablici, u ovom slučaju poslovna 2013. godina, poduzeća Atlantska plovidba d.d., označava da je poslovanje godine promatranog poduzeća u toj godini negativno; radi se o potencijalnom istovremenom pojavljivanju poslovnog gubitka i revalorizacijskog dobitka.

3) Izvještaj o dobiti i gubitku

Važna stavka kod analize poslovanja nekog poduzeća je dobit financijske godine. U provedenim horizontalnim analizama poduzeća promatrano je kretanje revalorizacijskih rezervi dugotrajne materijalne imovine i dobiti/gubitka poslovne godine. Posebna pozornost je na razdoblja u kojima je vidljivo povećanje revalorizacijskih rezervi. U Tablici 22. su navedene poslovne godine pojedinih poduzeća u kojima je vidljivo da poduzeća povećavaju revalorizacijske rezerve DMI, tj. provode revalorizaciju, a istovremeno ostvaruju ili poslovanje s gubitkom (podcrtano), ili bilježe smanjenu dobit tekuće godine u odnosu na prethodno razdoblje.

Tablica 21 - Povećanje revalorizacijskih rezervi DMI (i smanjenje dobiti razdoblja ili poslovanje s gubitkom)

Poduzeće	Poslovna godina
Merkur 5 d.o.o.	-
Svpetrvs hoteli d.d.	-
Atlantska plovidba d.d.	<u>2012.,2014.</u>

Izvor: Izrada autora

Poslovanje s gubitkom uz istovremeno provođenje revalorizacije DMI, odnosno povećanje revalorizacijskih rezervi DMI, može u kasnijim poslovnim godinama, kada dolazi do realizacije revalorizacije (kroz amortizaciju, otuđenje i dr.), dovesti do istovremenog pojavljivanja poslovnog gubitka i revalorizacijskog dobitka. Vidljivo povećanje revalorizacijskih rezervi u godinama poslovanja s gubitkom razdoblja zabilježeni su samo u poduzeću Atlantska plovidba d.d. 2012. i 2014. godine.

5.2.3. Analiza mjera solventnosti

U ovo istraživanje se krenulo od pretpostavke da su pokazatelji solventnosti bolji odnosno manji u slučaju klasičnih (nekorigiranih) financijskih pokazatelja poduzeća koja provode model revalorizacije DMI u usporedbi s poduzećima koja model ne provode, te s ciljem dokazivanja navedene pretpostavke.

Tablica 22 - Mjere solventnosti; razlika između korigiranih i klasičnih pokazatelja

Poduzeće/ Δ klasičnog i korigiranog pokazatelja	Stupanj zaduženosti	Odnos ukupnih obveza i kapitala	Udjel tuđeg kapitala
Merkur 5 d.o.o.	12,26	2415,22	35,54
Svpetrsv hoteli d.d.	13,28	41,59	26,83
Atlantska plovidba d.d.	0,04	0,17	0,04

Izvor: Izrada autora

U tablici su prikazana sva poduzeća uključena u analizu usporedno s prosječnom razlikom između korigiranog i klasičnog pokazatelja solventnosti. U analizi mjera solventnosti napravljen je izračun kolika je razlika, izražena u postotnim poenima, između svakog pojedinog korigiranog i klasičnog pokazatelja solventnosti, tj. pokazatelja izračunatih za svaku promatranu godinu poslovanja, te je izračunat prosjek tih vrijednosti (u postotnim poenima). U tablici je prikazano za koliko se u prosjeku, postotnih poena, mijenja korigirani pokazatelj u odnosu na klasični, tj. koliko u prosjeku, utjecaj na financijski pokazatelj ima to što se poduzeće primjenjuje metodu revalorizacije dugotrajne materijalne imovine.

Kao što je vidljivo, razlike između korigiranih i klasičnih pokazatelja su pozitivne vrijednosti što potvrđuje pretpostavku da su mjere solventnosti (nekorigirane) bolje, odnosno manje kod

poduzeća koja provode u odnosu na ona koja ne provode metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine.

6. Zaključak

S ciljem analiziranja utjecaja revalorizacije dugotrajne materijalne imovine na financijske izvještaje poduzeća, izabran je uzorak od tri poduzeća iz koja provode revalorizaciju dugotrajne materijalne imovine. Za potrebe istraživanja korišteni su dostupni podaci iz financijskih izvještaja objavljenih na stranicama Fina-e.

Unatoč problemima uslijed nedostatka određenih stavki financijskih izvještaja potrebnih za analizu ciljevi koji su postavljeni na samom početku rada su ostvareni; provedena je analiza pozicija financijskih izvještaja na kojima je vidljiv utjecaj revalorizacije dugotrajne materijalne imovine, donesene su pretpostavke o eventualnim povećanjima zadržane dobiti na temelju revalorizacije, odnosno utjecaju na dobit, i kako se primjena metode revalorizacije odražava na mjere solventnosti.

Temeljna hipoteza je potvrđena: Primjenom metoda revalorizacije dugotrajne materijalne imovine utječe se na izgled financijskih izvještaja. Iz temeljne hipoteze potvrđene su i dvije pomoćne hipoteze koje glase:

H1.1.: Revalorizacija dugotrajne materijalne imovine utječe na financijski položaj u bilanci i uspješnost poslovanja u računu dobiti i gubitka.

H1.2.: Revalorizacija dugotrajne materijalne imovine utječe na financijske pokazatelje tvrtki.

Ovim istraživanjem se dokazalo, na temelju određenih pretpostavki, da postoje poduzeća koja provode revalorizaciju dugotrajne materijalne imovine, povećavajući revalorizacijske rezerve, uz istovremeno smanjenje poslovnog rezultata, a postoje i situacije kada poduzeća istovremeno posluju s gubitkom tj. dolazi do istovremenog pojavljivanja poslovnog gubitka i revalorizacijskog dobitka (primjer Atlantska plovidba d.d.). Poslovanje s gubitkom uz istovremeno provođenje revalorizacije DMI, odnosno povećanje revalorizacijskih rezervi DMI može u kasnijim poslovnim godinama (kada dolazi do realizacije revalorizacije) dovesti do istovremenog pojavljivanja poslovnog gubitka i revalorizacijskog dobitka.

Dokazano je također da provođenjem metoda revalorizacije DMI, poduzeća pri izračunu pokazatelja solventnosti bilježe bolje rezultate, odnosno iznosi pokazatelja su manji ukoliko se nije provela korekcija pri izračunu za utjecaj revalorizacije. Na temelju podataka dobivenih analizom i podataka iz izvještaja, dolazi se do zaključka da objavljeni pokazatelji nisu

korigirani te da poduzeće zbog primjene metoda revalorizacije prikazuje bolje informacije o zaduženosti poduzeća.

Revalorizacija je kao jedna od metoda procjenjivanja dio kreativnog računovodstva, predstavlja alternativnu metodu za koju se poduzeće može ali i ne mora odlučiti. Nedovoljna definiranost i fleksibilnost računovodstvenih standarda i postupaka omogućili su nositeljima računovodstvene djelatnosti da svojim znanjima i vještinama prepravljaju računovodstvene podatke i izvještaje, te da na taj način prikriju stvarne događaje, najčešće i sam poslovni rezultat u svrhu što pogodnijeg prikaza poslovanja poduzeća.

Efekti procjene po fer vrijednosti knjiže se preko računa revalorizacijskih rezervi koje pak predstavljaju sastavnicu vlastitog kapitala i posljedično se poboljšava odnos kapitala i obveza, istovremeno se i povećava vrijednost revalorizirane imovine i prikazuje se veća imovina u aktivi, stoga i ne čudi činjenica što su mnoga poduzeća usvojila model revalorizacije i obavljaju procjenu po fer vrijednosti kako bi prikazali veću imovinu u aktivi i poboljšali sliku solventnosti.

Literatura

Knjige:

1. Belak, V. (2014): „Analiza poslovne uspješnosti“ , RRiF plus, Zagreb.
2. Belak, V. (2011): „Poslovna forenzika i forenzično računovodstvo – borba protiv prijevare“, Belak Excellens d.o.o., Zagreb.
3. Belak, V. (2006): „Profesionalno računovodstvo prema HSFI i hrvatskih poreznim propisima“, Zgombić i partneri, Zagreb.
4. Belak, V. (2009): „Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine“, Belak Excellens d.o.o., Zagreb.
5. Brkanić, V. (2012): „Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja“, RRif-plus, Zagreb.
6. Skupina autora (2010) : „Računovodstvo trgovačkih društava – prema HSFI i MSFI“, TEB – poslovno savjetovanje, Zagreb.

Časopisi:

1. Belak, V.: „Kreativno računovodstvo i njegov utjecaj na financijske izvještaje“, RRiF, br. 8/08., str. 13-23.
2. Belak, V.: „Fer vrijednost i tržišno računovodstvo (II. dio)“, RRiF, br. 12/06., str. 13-18.
3. Belak, V.: „Pokazatelji uspješnosti nakon revalorizacije imovine“, RRiF, br. 10/10., str. 19-27.
4. Brkanić, V.: „Računovodstvo ulaganja u nekretnine“, RRIF, br. 5/06., str. 38-41.
5. Cirkveni, T.: „Računovodstveni postupci revalorizacije dugotrajne imovine“, RRiF, br. 7/08., str. 41-46.
6. Crikveni, T.: „Računovodstvo dugotrajne imovine namijenjene prodaji“, RRiF, br. 6/08., str. 15-19.
7. Cirkveni, T.: „Računovodstvo revalorizacije nekretnina“, RRiF, br. 7/13., str. 119-123.
8. Cirkveni, T.: „Smanjenje vrijednosti revalorizirane dugotrajne materijalne imovine“, RRiF, br. 3/09., str. 59-64.
9. Gulin, D.: „Objavljeni su novi MSFI“, RiF, br. 08/11., str.11
10. Guzić, Š.: „Financijsko izvješćivanje tijekom godine“, RRiF, br. 7/11., str. 11-17.
11. Guzić, Š.: „Prijenos revalorizacijske pričuve u temeljni kapital i porez na dobitak“, RRiF, br. 12/07., str. 28-33.

12. Guzić, Š.: „Računovodstvo dobitnih poreznih razlika u godišnjem obračunu“, RRiF, br. 1/08., str. 134-140.
13. Guzić, Š.: „Revalorizacija kao dio bilance i element poreza na dobitak“, RRiF, br. 5/06., str. 25-33.
14. Horvat Jurjec, K.: „Troškovi vrijednosnog usklađenja materijalne imovine“, RRiF, br. 9/09., str. 27-31.
15. Kopun, D.: „Odgodena porezna imovina i odgođene porezne obveze“, RRiF, br. 4/09., str. 31-42.
16. Mrša, J.: „MSFI 13- Mjerenje fer vrijednosti“, RRiF, br.8/11., str. 93-94.
17. Pervan, I., Peko, B.: „Vrednovanje nekretnina, postrojenja i opreme nakon početnog priznavanja“, Financije i porezi, br. 12/08., str. 15-22.
18. Zaloker, D.: „Izveštaj o sveobuhvatnoj dobiti razdoblja prema MRS-u 1“, Financije i porezi, br. 10/10., str. 37-49.
19. Šodan, S.: „Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU- Primjena metode fer vrijednosti u vrednovanju dugotrajne nefinancijske imovine u Hrvatskoj“, zbornik radova „Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU“ (urednik B.Ramljak), Ekonomski fakultet, Split 2009., str. 69.-85.

Izvori s interneta:

1. www.fina.hr
2. www.hanfa.hr
3. www.hgk.hr
4. www.poslovni.hr
5. www.rrif.hr
6. www.srr-fbih.org
7. www.zakon.hr
8. www.zse.hr

Popis tablica

Tablica 1- Merkur 5 d.o.o.....	49
Tablica 2 - Bilješke (Merkur 5 d.o.o.).....	49
Tablica 3 - Horizontalna analiza 1; Merkur 5 d.o.o.	51
Tablica 4 - Horizontalna analiza 2; Merkur 5 d.o.o.	51
Tablica 5 - Utjecaj revalorizacijskih rezervi na zadržanu dobit (Merkur 5 d.o.o.)	53
Tablica 6 - Svpetrvs hoteli d.d	54
Tablica 7 - Bilješke (Svpetrvs hoteli d.d.).....	54
Tablica 8 - Horizontalna analiza 1; Svpetrvs hoteli d.d.	56
Tablica 9 - Horizontalna analiza 2; Svpetrvs hoteli d.d.	56
Tablica 10 - Utjecaj revalorizacijskih rezervi na zadržanu dobit (Svpetrvs hoteli d.d.)	58
Tablica 11 - Atlantska plovidba d.d.	59
Tablica 12 - Bilješke (Atlantska plovidba d.d.)	59
Tablica 13 - Horizontalna analiza 1; Atlantska plovidba d.d.	61
Tablica 14 - Horizontalna analiza 2; Atlantska plovidba d.d.	62
Tablica 15 - Utjecaj revalorizacijskih rezervi na zadržanu dobit (Atlantska plovidba d.d.)....	62
Tablica 16 - Mjere solventnosti (Merkur 5 d.o.o.)	65
Tablica 17 - Mjere solventnosti (Svpetrvs hoteli d.d.).....	65
Tablica 18 - Mjere solventnosti (Atlantska plovidba d.d.).....	66
Tablica 19 - Udio revalorizacije u aktivi/pasivi poduzeća	68
Tablica 20 - Utjecaj revalorizacije na zadržanu dobit (smanjenje revalorizacijskih rezervi) ..	69
Tablica 21 - Povećanje revalorizacijskih rezervi DMI (i smanjenje dobiti razdoblja ili poslovanje s gubitkom)	70
Tablica 22 - Mjere solventnosti; razlika između korigiranih i klasičnih pokazatelja	71

Sažetak

Tema ovog rada je metoda revalorizacije dugotrajne materijalne imovine i utjecaj na financijske izvještaje.

Kao podloga praktičnom dijelu rada, obrađen je teorijski aspekt revalorizacije dugotrajne materijalne imovine i temeljnih financijskih izvještaja. U kontekstu praktičnog dijela rada obrađen je uzorak od tri poduzeća sa stranica Fina-e.

Na temelju dostupnih financijskih izvještaja odabranih poduzeća analiziran je utjecaj revalorizacije dugotrajne materijalne imovine na financijske izvještaje (bilancu, izvještaj o promjenama kapitala, račun dobiti i gubitka) u razdoblju 2010.-2014., kao i na mjere solventnosti. Na temelju provedenih analiza donesen je zaključak; postavljena hipoteza je potvrđena, a ciljevi istraživanja su ostvareni.

Summary

This paper discusses the method of revaluation of fixed assets and the impact on the financial statements.

As the basis for the practical part of the paper, the theoretical aspect of the revaluation of fixed assets and the basic financial statements was described. The practical part is based on the sample of three companies in that are listed on Fina.

Based on the available financial reports of selected companies, it was analysed the effect the revaluation of fixed assets has on the financial statements (balance sheet, statement of changes in equity, profit and loss account) in the period of 2010.-2014. as well as on the measures od solvency. On the basis of done analysis, the conclusion was made, the hypothesis has been confirmed and research objectives have been achieved.